

OPINNÄYTETYÖ

OIVAlletaan yhdessä - Yhdistysyhteistyön kehittäminen OLKA-toiminnassa

Samja Mykkänen

Yhteisöpedagogi (AMK)
järjestö- ja nuorisotyö
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(9/2022)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Koulutuksen nimi: Yhteisöpedagogi (AMK) Järjestö- ja nuorisotyö

Tekijät: Samja Mykkänen

Opinnäytetyön nimi: OIVAlletaan yhdessä - Yhdistisyhteistyön kehittäminen OLKA-toiminnassa

Sivumäärä: 63 ja 18 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Juuso Vartiainen ja Essi Saarela

Työn tilaaja(t): Tukipilari / Kuopion Invalidit ry

OLKA® on koordinoitua järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa sairaalassa. Tämän opinnäytetyön tilaajana toimii Tukipilari (Kuopion Invalidit ry), joka koordinoi yhteistyössä Kuopion yliopistollisen sairaalan kanssa paikallista OLKA-toimintaa. Toiminnan sisältöä tuottavat sairaalat, järjestöt ja vapaaehtoiset, joiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Opinnäytetyö syntyi tarpeesta kehittää Kuopion OLKAN ja yhdistysten välistä yhteistyötä. Sen tavoitteena oli yhteiskehittämisen kautta löytää keskeiset yhteistyötä tukevat asiat ja siihen vaikuttavat tekijät. Opinnäytetyön taustalla oli lisätä OLKA-toiminnan alueellista tunnettavuutta yhdistysten keskuudessa ja yhteisöllisyyttä sen toteuttamiseen. Alueelliseen tunnettavuuteen vaikuttaa toiminnan lyhyt kesto ennen COVID-19-pandemian alkamista. Samalla opinnäytetyö voi tukea sosiaali- ja terveysjärjestöjä puhumaan yhteisellä äänellä muutoksen edessä.

Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettiin kaksi työpajaa ja yksi kysely. Ensimmäinen työpaja toteutettiin yhdessä yhdistysten kanssa. Toinen työpaja oli suunnattu tilaajalle. Kysely lähetettiin Kuopion OLKAN yhteistyöyhdistyksille. Molemmilla työpajoilla oli tässä prosessissa omat tavoitteensa, ja kysely täydensi aineistoa kattaen molempien työpajojen teemat.

Tuloksia tarkasteltaessa yhteistyössä korostuu viestinnän merkitys. Lisäksi avoimuus, luottamus, yhteiset tavoitteet ja säännöllisyys tukivat yhteistyötä. Yhdistysten keskuudessa OLKA koettiin tärkeäksi yhteistyökumppaniksi sekä näkyvyyden ja tunnettavuuden lisääjänä. Opinnäytetyö osoitti, että yhdistysten tieto OLKasta ja resurssit toteuttaa toimintaa eroavat merkittävästi toisistaan. Toinen työn tavoite oli OLKA-toiminnan tunnettavuuden lisääminen. Tätä tavoitetta tukee koko opinnäytetyöprosessi ja sen pohjalta syntynyt lopputulos.

Lopputuotos mukautettiin prosessin aikana vastaamaan tarvetta. OLKAN ja yhdistysten yhteistyön tueksi laadittiin opas videon tekemiseen. Oppaan nimi on ”Yhdistykset OLKA-toiminnassa”. Oppaassa kerrotaan, mitä on otettava huomioon videota tehtäessä ja sen sisällössä. Siinä korostetaan, että video kannattaa tehdä yhteistyössä yhdistysten kanssa.

Asiasanat: yhteistyö, kehittää, viestintä, vuorovaikutus, verkostot

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
NGO and Youth Work

Author: Samja Mykkänen

Title: OIVAlletaan yhdessä - Developing cooperation between non-profit organizations and OLKA®

Number of Pages: 63 and 18 attachment pages

Supervisor(s): Juuso Vartiainen and Essi Saarela

Commissioned by: Tukipilari / Kuopion Invalidit ry

OLKA® is coordinated organization and volunteer work at the hospital. This thesis was commissioned by Tukipilari (a registered Kuopion invalid association), which coordinates local OLKA in cooperation with Kuopio University Hospital. The content of their activities is produced by hospitals, organisations and volunteers with whom close cooperation is carried out. This thesis was formed by the need to develop cooperation between Kuopio OLKA and non-profit organizations. The background of the thesis was to increase the regional awareness of OLKA's activities among non-profit organizations and the sense of community to implement the activities. Regional awareness is affected by the short duration of the activity before the start of the COVID-19 pandemic. At the same time, the thesis could support social welfare and health organisations to speak with a common voice in the face of change.

During the thesis process two development workshops and one survey were implemented. The first workshop was held together with non-profit organizations. The second workshop was aimed at the commissioner of this thesis, Tukipilari. The survey was sent to the non-profit organizations of OLKA Kuopio. Both workshops had their own aims in this process and the survey complemented the research, covering the themes of both workshops.

In analyzing the results, the importance of communication in cooperation is highlighted. In addition, the openness, trust, common goals and cooperation regularity supported the cooperation. OLKA was perceived as an important partner and that it increased visibility and familiarity. The thesis showed that the non-profit organizations' knowledge of OLKA, and the resources to implement the activities, differ significantly. The other goal of increasing awareness of OLKA is supported by the entire thesis process and the final product created is based on it.

The final product was adapted during the process to meet the need. To support the cooperation of OLKA and non-profit organizations, a guide for making a video was prepared. The guide's name is "Non-profit organizations in OLKA activities". The guide explains what to consider when making a video and the content of the video. It emphasizes that the video should be made in cooperation with non-profit organizations.

Keywords: cooperate, develop, communication, interaction, networks

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

JOHDANTO.....	6
1 TOIMINTAYMPÄRISTÖN MONINAISUUS.....	8
1.1 OLKA-toiminta.....	8
1.2 Vapaaehtois- ja vertaistoiminta OLKAssa	10
1.3 Tutkimuksen lähtökohdat	12
2 JÄRJESTÖKENTTÄ	15
2.1 Järjestökentän moninaisuus	16
2.2 Sosiaali- ja terveysjärjestöt	16
3 VUOROVAIKUTUS JA VIESTINTÄ YHTEISTYÖN TUKENA.....	18
3.1 Yhteistyömuodot OLKAssa.....	20
3.2 Viestintä ja vuorovaikutus	21
3.3 Yhdistysviestintä.....	22
3.4 Verkostot.....	23
4 OIVALLETAAN YHDESSÄ	25
4.1 Menetelmät	26
4.2 Kehittämispaja	27
4.3 Tiimityöpaja.....	28
4.4 Kysely	30
5 TEHDÄÄN YHDESSÄ – KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET.....	32
5.1 Kehittämispajan tulokset.....	32
5.2 Tiimityöpajan tulokset	35

5.3 Kyselyn tulokset	39
5.4 Johtopäätökset.....	45
6 POHDINTA.....	50
6.1 Opas videolle – ”Yhdistykset OLKA-toiminnassa”	51
6.2 Kehittämissuhteet.....	52
6.3 Opinnäytetyö prosessina ja ammatillinen kasvu.....	54
6.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	56
LÄHTEET	59
LIITTEET	64

JOHDANTO

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen asema ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisen kannalta on merkittävää. Järjestöiltä löytyy ensiarvoisen tärkeää tietoa ja osaamista kohderyhmänsä arjesta ja tarpeista. Sosiaali- ja terveysjärjestöt tarjoavat kohderyhmälleen ja heidän läheisilleen monipuolisesti edunvalvontaa, tietoa ja tukea. Näiden lisäksi järjestöt toimivat ihmisten ääninä, jossa ne tuovat eri ihmisryhmien ja yhteiskunnallisia tarpeita esille. (SOSTE 2022a; SOSTE 2022b; SOSTE 2020.)

Tätä kehittämistyötä on tukenut harjoitteluni Kuopion OLKAssa syksystä 2021 alkuvuoteen 2022 asti. Harjoittelun aikana suorittamani tehtävät ovat kytkeytyneet opinnäytetyöhön, jossa pääsin laajasti toteuttamaan ja kehittämään OLKA-toimintaa yhdessä työyhteisön kanssa. OLKA-toiminnalla on ehdottomasti paikkansa ja pystyn näkemään sen merkityksen myös potilaan näkökulmasta. On ollut hienoa päästä edistämään itselle sekä ammatillisesti että henkilökohtaisesti merkittävää toimintaa. Koska on asianmukaista rajata opinnäytetyötä, on tässä työssä tarkasteltu OLKA-toimintaa yhdistysyhteistyönäkökulmasta. Tämän yhteistyön taustalla on tarjota kokonaisvaltaisesti potilaalle ja hänen läheisilleen tarvittava tuki sairauteen sopeutumisessa. Lisäksi toimiva yhteistyö tukee sosiaali- ja terveysjärjestöistä löytyvän tiedon jalkautumista sairaalan henkilökunnalle.

Tämän työn tausta kumpuaa tarpeesta kehittää Kuopion OLKAN ja yhdistysten välistä yhteistyötä. Työn tilaajana toimii Tukipilari, joka yhdessä Kuopion yliopistollisen sairaalan (KYS) kanssa toteuttaa paikallista OLKA-toimintaa. Toimintaa tehdään yhteistyössä sairaalan lisäksi yhdistysten, sairaalan hankkeiden ja oppilaitosten kanssa. Yhdistykset voivat OLKAN kautta toimia sairaalassa lähellä potilasta. (OLKA 2022d; OLKA 2022f, 16.) Tilaajalähtöinen tarve opinnäytetyön aiheelle on noussut Tukipilarin yhdistyksille kohdennetusta vuosikyselyn palautteesta. Siinä ilmeni, että yhdistysten keskuudessa OLKA-toiminnalle nähtiin tarve, mutta sen tunnettavuus oli vähäistä. Tiedon puute voi johtaa siihen, ettei yhteistyötä osata hyödyntää täydellisesti. Lisäksi opinnäytetyön taustaa voi tarkastella yhteiskunnallisesta näkökulmasta, koska on merkittävää tukea sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyötä. Yhdessä tekeminen ja yhteistyö tukee sosiaali- ja terveysjärjestöjä puhumaan yhteisellä äänellä uudistuksen edessä.

Tässä opinnäytetyössä tutkimusongelmaa lähdettiin ratkaisemaan käyttäen aineistonkeruumenetelminä kahta kehittämistyöpajaa, joissa tutkittavat osallistuivat aktiivisesti kehittämiseen.

Lisäksi toteutettiin yhteistyöyhdistyksille suunnattu kysely, jossa kysyttiin molempien kehittämisyöpajojen aiheita. Menetelmien avulla kartoitettiin yhteistyön nykytilaa, yhteistyöhön vaikuttavia ja sitä tukevia tekijöitä sekä viestinnän ja vuorovaikutuksen merkitystä yhteistyössä. Opinnäytetyön tavoitteena oli kirkastaa OLKAN roolia, lisätä yhteisöllisyyttä sekä kehittää yhteistyötä sujuvaksi ja pysyväksi osaksi yhdistyksen toimintaa.

Käsitteenä yhteistyötä pidetään yleensä selkeänä, joten sitä harvoin määritellään. Lähdeaineistoa yhteistyötä edistävästä asioista ja järjestöjen välisestä yhteistyöstä löytyi hyvin. Niiden avulla kartoitin ilmiötä ja opinnäytetyön lähtökohtana pidetään molempien osapuolten halua tehdä sekä kehittää yhteistyötä. Terhi Kallio (2015) on aiemmin opinnäytetyössään (YAMK) tarkastellut OLKAN (aiemmin Potilastukipiste OLKA) ja potilasjärjestöjen yhteistyötä, jonka tuloksissa nousi esimerkiksi esille molempien osapuolten hyöty yhteistyöstä.

Kehittämistyö tuotti arvokasta tietoa tilaajalle Kuopion OLKAN ja yhdistysten välisestä yhteistyöstä ja sitä tukevista asioista. Siitä on hyötyä koko OLKA-verkostolle ja sen tuloksia voidaan soveltaa muissa yhteistöissä. Työn lopputuotos tukee yhteisöllisyyttä ja tiedon jalkauttamista yhdistyksille. Kehittämistyön lopputuotoksena syntyi opas videolle – ”Yhdistykset OLKA-toiminnassa”. Video edistää OLKA-toiminnasta tiedottamista ja tunnettavuuden lisäämistä. Oppaan on tarkoitus tukea tilaajaa videon sujuvassa toteuttamisessa ja antaa sen sisällölle kehykset, mutta samalla se kannustaa videon toteuttamiseen yhdessä yhdistysten kanssa.

1 TOIMINTAYMPÄRISTÖN MONINAISUUS

Opinnäytetyöni tilaajana toimii Tukipilari, jota hallinnoi Kuopion Invalidit ry. Tukipilari on Kuopiossa oleva potilas-, vammais- ja kansanterveysyhdistysten yhteistyöorganisaatio, jonka tavoitteena on auttaa ja tukea paikallisten potilas-, vammais- ja kansanterveysyhdistysten toimintaa. Sen toiminta-alueeseen kuuluvat Kuopio, Siilinjärvi ja Sisä- ja Koillis-Savo (pois luki Rautavaara). Tukipilarin merkittävimpiin työmuotoihin kuuluvat yhdistystoiminnan kehittäminen, verkostoyhteistyö, vapaaehtoistoiminnan kehittäminen yhteistyössä Kuopion valikkor ryhmän ja yhdistysten kanssa sekä viestintä. Tukipilarin toimintaa rahoittavat Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) sekä Kuopion kaupunki. (Tukipilari 2022a; Saarela 2022.)

Tukipilari tarjoaa yhdistyksille edullista kopiointia ja maksuttoman kokoontumistilan käytön. Se järjestää aktiivisesti koulutuksia, valmennusta, antaa tukea ja ohjausta yhdistyksien tarpeiden mukaan. Tukipilari osallistuu aktiivisesti erilaisiin valtakunnallisiin, alueellisiin sekä paikallisiin verkostoihin, joiden tavoitteena on tukea yhdistysten välistä yhteistyötä ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tukipilari vahvistaa olemassa olevia verkostoja ja toimii uusien verkostojen mahdollistajana. Toimintaa kuuluu yhdistysten ja julkisen sektorin, oppilaitosten ja yritysten välinen yhteistyön aktivointi. (Tukipilari 2022a; Saarela 2022.)

1.1 OLKA-toiminta

Opinnäytetyöni toteutetaan OLKA-toimintaan, jota Kuopiossa toteuttavat yhteistyössä Tukipilari ja Kuopion yliopistollinen sairaala (KYS). OLKA-toiminta on koordinoitua järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa sairaalassa. Toimintaa koordinoi aina sairaala ja koordinoiva järjestö yhteistyössä ja toiminnan sisältöä tuottavat sairaalat, järjestöt ja vapaaehtoiset ympäri Suomen. OLKA-toiminta on alkanut HUSin ja HyTe ry:n (entinen EJY ry) yhteistyönä. Vertaisreseptihanke käynnistyi 2011, jossa luotiin raameja toiminnalle. Sille annettiin nimeksi OLKA ja se rekisteröitiin kehittäjien yhteisomistuksella, josta pieni r-kirjan kerton nimen yhteydessä. Vuonna 2013 HUSin alueella aukesi ensimmäinen OLKA-piste ja samalla vertaistukitoiminta käynnistettiin. (OLKA 2022a.)

Nyt OLKA-toimintaa toteutetaan 20 eri kaupungissa. OLKAn toimintamalli on koko Suomessa yhteneväinen, vaikka paikkakohtaisia eroavaisuuksia löytyy (OLKA 2022b). Jokainen OLKA-toimija hakee omaa rahoitusta sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEAlta (OLKA

2022a). Kuopion OLKA-toiminta on käynnistynyt alkuvuonna 2019. Tällä hetkellä Kuopion yliopistollisessa sairaalassa on kaksi OLKA-pistettä. Yksi OLKA-piste on pääsairaalassa, pääaulan ja päivystyksen välissä olevalla käytävällä ja toinen OLKA-piste löytyy sädesairaalaan. Pääsairaalan OLKA-piste on avoinna arkisin 10–14. Sädesairaalassa on pienempi OLKA-piste, jossa paikalla on vaihtelevasti OLKAN, yhdistysten ja sairaalan edustajia. Sädesairaalan OLKA-piste on avoin ja sillä ei ole aukioloaikoja.

OLKA-toiminta kuuluu osaksi sairaalan toimintaa, sen tavoitteena on tuoda kiireettömiä kohtaamisia sairaalan potilaille ja heidän läheisilleen. Toiminta tuo tukea, toivoa ja vähentää potilaiden yksinäisyyden tunnetta. OLKA-toiminnan kautta on mahdollista saada vertaistukea sekä tietoa potilasjärjestöjen ja sairaalan yksiköiden tarjoamasta tuesta. Vapaaehtoisen läsnäolo luo turvaa sekä heidän tarjoama apu rauhoittaa sairaalan asiakkaita. (OLKA 2022d; OLKA 2022e, 6.) Se rikastuttaa sairaalan toimintaa ja parhaimmillaan mahdollistaa hoitohenkilökunnalle aikaa hoitotyölle (Saarela 2022).

OLKAN palvelutarjottimeen (kuva 1) kuuluvat OIVA-tietopalvelu, vapaaehtoinen ILONA-palvelu, TOIVO-tukipalvelu ja HELMI-kehittäjäpalvelu. OIVA-tietopalvelu pitää sisällään kaiken potilaille välitettävän tiedon potilasyhdistyksistä ja sairaalan palveluista. OIVA-tietopalveluun kuuluu ohjaus, esitteet ja lehdet sekä teemapäivät. OLKAN koordinoimat sairaalan vapaaehtoiset toimivat sairaalassa vapaaehtoisina (ILONA-palvelu), kuten aula-avustaja tai juttukaverina tai vertaistukijoina (TOIVO-palvelu). (OLKA 2022c.)

Kuva 1 OLKAN palvelulinjat (OLKA 2022c) Grafiikka: OLKA®

HELMI-kehittäjäpalvelu mahdollistaa tiedon ja tuen sairaalan henkilökunnalle. Henkilöillä, jotka toimivat HELMI-kehittäjäpalvelussa on oma tai läheisen kokemus sairastumisesta tai vammautumisesta. Heidät koulutetaan tehtävään ja tehtävät kattavat kokemukseen perustuvat puheenvuorot, joilla lisätään ammattilaisten ymmärrystä potilaan tilanteesta sekä työryhmäjäsenyydet. (OLKA 2022c.) Kuopiossa OLKAN palvelut ovat tällä hetkellä OIVA-tietopalvelu, vapaaehtoinen ILONA-palvelu ja TOIVO-tukipalvelu. HELMI-kehittäjäpalvelua mallinnettiin vuonna 2021 ja se pilotoitiin sairaalassa 2022.

OLKA-toiminnan tunnuslause kuuluu “Älä jää yksin, tukea on tarjolla” (OLKA 2022d). Nimi OLKA tarkoittaa olkapäätä, johon voi nojata. OLKA on kaikilla kielillä OLKA. OLKAN väri-maailmaan kuuluu oranssi, keltainen ja punainen. Värit ilmentävät toiminnan tuomaa iloa ja valoa. Myöhemmin mukaan on tullut vaaleanvihreäväri, jolla kuvataan vapaaehtoistoimintaa sairaalassa. (OLKA 2022a.)

1.2 Vapaaehtois- ja vertaistoiminta OLKAssa

Vapaaehtoistoiminta on kaikille avointa toimintaa, sitä voi tehdä kuka tahansa iästä, asuinpaikasta, sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riippumatta (Valtiovarainministeriön raportti 39/2015, 14). Erilaiset tehtävät voivat kuitenkin edellyttää erilaisia ominaisuuksia, valmiuksia ja koulutusta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021). Vapaaehtoistoiminta on yksittäisen ihmisen tai yhteisön hyväksi tehtävää toimintaa, jota tehdään ilman velvoitteita tai pakkoa. Vapaaehtoistoiminta on omasta halusta lähtevää, ja sitä tehdään omia arvoja vastaavan yhteisön hyväksi. Koulutuksen saaneen auttajan motiivi perustuu siihen, että hän voi olla avuksi ja oppii samalla jotakin tärkeää. (Päijät-Hämeen vapaaehtoistoiminnan verkosto 2022.) Vapaaehtoisille toiminta tuo väylän toisten auttamiselle ja sitä kautta hyvän mielen myös itselle (OLKA 2022d).

OLKA-toimintaan kuuluu keskeisenä osana vapaaehtois- ja vertaistoiminta sairaalassa, jota toteuttaa sadat vapaaehtoiset ympäri Suomen. OLKA-toiminta luo turvallisen ympäristön ja yhteistyön vapaaehtoistoiminnan toteutumiselle sairaalassa ja sen osastoilla. Kaikki vapaaehtoiset käyvät ILONA-valmennuksen, jossa tutustutaan toimintaan, käydään läpi käytänteitä, pohditaan vapaaehtoisen oikeuksia ja velvollisuuksia sekä harjoitellaan kohtaamistaitoja. OLKA-toimintaa osallistuvan vapaaehtoisen tulee olla täysi-ikäinen. OLKA tarjoaa vapaaehtoisille valmennusta, tukea ja virkistystä. (OLKA 2022e, 6; OLKA 2022f, 28–30.)

Sairaalassa vapaaehtoiset tuovat potilaille ja heidän läheisilleen iloa, tukea ja toivoa. Vapaaehtoistoiminnan keskiössä on tarjota kiireettömiä kohtaamisia. Vapaaehtoinen voi toimia OLKA:ssa erilaisissa rooleissa kuten juttukaverina, lapsipotilaiden leikkikaverina tai aula-avustajana. Tällaisissa rooleissa vapaaehtoinen ei tarvitse omaa kokemusta sairaudesta tai vammasta. (OLKA 2022d; OLKA 2022e, 2, 6.)

Toimiessa vertaistukijana, vapaaehtoisella on oma tai läheisen kokemus sairastumisesta tai vammautumisesta. Vertaistuella tähdätään toisen ihmisen auttamiseen ja tukemiseen. Sen tavoitteena on tukea osallistujien hyvinvointia. (Kansalaisareena 2021.) Siinä hyödynnetään kokemukseen perustuvaa tietoa toisen hyväksi. Kertominen ja kuunteleminen ovat vertaistuen merkittävimmät elementit. (Vertaistalo 2020a.) Vertaistuen avulla voi saada tietoa, tukea ja toivoa tulevaisuuteen. Sitä kautta voi löytää ymmärrystä omaan elämäntilanteeseen ja löytää toivoa elämään sairaudesta huolimatta. (Vertaistalo 2020b.)

Vertaistoiminta sisältää kaiken toiminnan mitä vertaisuuteen liittyy. Vertaistuki kulkee vapaaehtoistoiminnan ja ammatillisen työn kanssa samoilla kentillä. Se voi toimia sellaisenaan, vapaaehtoistoiminnan tai ammatillisen työn kanssa tai yhdessä molempien rinnalla. Vertaisuutta löytyy elämän eri osa-alueilta, jossa ihmisten samanlaiset elämäntilanteet ja kokemukset muodostavat vertaisuutta. Vertaistukea voidaan tarvita uudessa elämänmuutoksessa ja sopeutumisvaiheessa, jolloin se kasvattaa sosiaalista pääomaa ja sillä on voimaannuttava vaikutus. Vertaistukijan omat voimavarat ja elämäntilanne pitää olla tasapainossa, jotta hän pystyy olemaan toisen tukena. Vertaistukijan tulee olla pidemmällä omassa prosessissaan, jotta hän pystyy käyttämään omaa kokemusta toisen hyväksi. Vertaistuella on merkitystä ihmisen hyvinvoinnille ja se ymmärretään nykyään paremmin. Se ei kuitenkaan korvaa ammattilaisten työtä. (Mikkonen & Saarinen 2016, 9, 15, 20; Kansalaisareena 2021.)

OLKAN vapaaehtoiset voivat toimia vaativimmissa tehtävissä kuten vapaaehtoisena vertaistukijana, jolloin hänellä on omakohtainen kokemus sairaudesta tai vammasta. Vaativimpiin tehtäviin kuuluu myös saattohoidon tukihenkilönä toimiminen. Vertaistukijana toimiminen vaatii tukijalta valmiutta toimia toisen tukena. OLKAN vapaaehtoiset vertaistukijat saavat valmennuksen tehtävään, joko omasta yhdistyksestään tai OLKAN TOIVO-valmennuksesta. Saattohoidon tukihenkilöt valmentaa vastaanottava yksikkö. Tämän lisäksi OLKAN vertaistukijat käyvät ILONA-valmennuksen. (OLKA 2022d; OLKA 2022f, 20, 30.)

1.3 Tutkimuksen lähtökohdat

Opinnäytetyöni idea muotoutui kehittävässä harjoittelussa, jonka suoritin muiden opintojen rinnalla syksystä 2021 alkuvuoteen 2022 asti. Ajallisesti pidempi harjoittelujakso mahdollisti laajemman käsityksen toiminnasta sekä osallistumisen toimintaan pidemmällä aikajaksolla. Opinnäytetyöni löysi lopullisen muotonsa harjoittelun lopussa.

Tarvetta voidaan tarkastella moniulotteisesti, sillä se nousee tilaaja kohtaisesta ja yhteiskunnallisesta tarpeesta. Tilaajalähtöinen tarve nousi Tukipilarin yhdistyksille kohdennetusta vuosikyselyn palautteesta. Kyselyssä ilmeni, että OLKA-toiminnalle nähdään selkeästi tarve nyt ja tulevaisuudessa. Selkeimmäksi kehittämisen kohteeksi nousi OLKA-toiminnan tunnettavuus yhdistysten keskuudessa. Osa vuosikyselyn vastaajista eivät olleet tehneet yhteistyötä OLKA-toiminnan kanssa. Pandemialla oli vaikutuksia yhdistysten kanssa tehtävään yhteistyöhön ja se rajasi yhteistyömuotojen toteutumista. Alueelliseen tunnettavuuteen vaikuttaa se, että Kuopiossa toiminta ehti olla käynnissä vain vuoden ennen pandemian alkua. Tämän takia OLKA-toiminta ei ehtinyt juurtua osaksi yhdistysten toimintaa.

Kehittämistyön tavoitteena on yhdessä kehittää sekä tiivistää OLKAn ja yhdistysten välistä yhteistyötä. Sen tarkoituksena on löytää yhteistyötä tukevia asioita ja pohtia yhteistyömuotojen ajantasaisuutta. Toinen tavoite on edistää yhdistysten tietoisuutta OLKA-toiminnasta ja edesauttaa juurruttamaan OLKA-toimintaa pysyväksi osaksi yhdistysten toimintaa. Tavoitteena on kirkastaa OLKA-toiminnan roolia ja hyötyä yhdistyksille. Kehittämistyö lisää OLKAn ja yhdistysten välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja yhteisöllisyyttä.

Sote-uudistus tulee muuttamaan merkittävällä tavalla sosiaali- ja terveyshuoltoa sekä pelastustoimia. Nykyisin kunnat ja sairaanhoitopiirit ovat vastanneet sosiaali- ja terveyshuollosta, mutta uudistuksen myötä vastuu niiden järjestämisestä siirtyy 21 hyvinvointialueelle. Rakennemuutoksen tavoitteena on luoda palveluista entistä toimivampia ja saumattomampia, siten että palvelupoluista tulee asiakaslähtöisiä ja eheitä. (Sosiaali- ja terveyshuollon ja pelastustoimenuudistus 2022a.) Uudistus tulee muuttamaan laajalti järjestöjen toimintaympäristöjä. Järjestöjen toimintaympäristöt eroavat toisistaan ja rakenteet ja järjestäytyminen vaihtelee alueittain. Tämän takia uudistus näyttäytyy järjestöille erilaisena alueen mukaan. (Sosiaali- ja terveyshuollon ja pelastustoimenuudistus 2022b.)

Opinnäytetyön taustalla voidaan pitää tarvetta tukea sosiaali- ja terveysjärjestöjä puhumaan yhteisellä äänellä, joka on muutoksen edessä tarpeen. Uudistuksen myötä sosiaali- ja terveysjärjestöjen on vakiinnutettava paikkansa uudella tavalla. Uudistuksen ohella syntyvät yhteistyöt vaativat yhteisiä tavoitteita, tehtävien sekä niiden seurannasta sopimista hyvinvointialueiden, kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden välille. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen menuudistus 2022b.) Järjestöjen ja sairaalan käytäntöjen yhteensovittamisessa on omat haasteensa. OLKA-toiminnassa on jo esille noussut, miten tärkeää on sopia rooleja ja vastuita, jotka luovat hyvän pohjan yhteistyölle. Tukipilarin toiminnanjohtaja Susanna Kähkönen (2021) nostaa esille, että meneillään olevassa sote-uudistuksessa järjestöillä on ensimmäistä kertaa mahdollisuus todella integroitua osaksi sosiaali- ja terveyspalveluita tulevaisuuden sote-keskuksissa. Kähkösen mukaan toiveissa olisi, ettei tulevaisuudessa jaoteltaisi eri sektoreita vaan tapahtuisi oikea integroituminen toimintaan ja toimintaympäristöön. (Kähkönen 2021.)

Rajatakseni kehittämistyön aihetta tarkastelukulmana toimii yhdistysnäkökulma. Opinnäytetyössä tutkitaan OLKAN roolia yhdistysnäkökulmasta ja yhdistysten motivaatiota tehdä yhteistyötä. Yhteistyön kehittäminen edistää yhdistysnäkökulmasta toimintaa vastaamaan yhdistysten tarpeita. Tarkastelukulma on rajattu, mutta tavoite palvelee koko OLKA-toimintaa ja kaikkia toiminnan osapuolia. Toimiva yhteistyö edistää OLKAN tavoitteita lisätä potilaiden ja heidän läheistensä tietoisuutta yhdistysten tarjoamasta toiminnasta ja tukimahdollisuuksista.

Tämän opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat yhteistyö ja sen kehittäminen, viestintä, vuorovaikutus ja verkostot. Kehittämistyön kannalta on tärkeää avata mitä sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat ja mikä on niiden toiminnan tarkoitus. Yhteistyö sisältää paljon muutakin, mutta siihen linkittyy vahvasti viestintä ja vuorovaikutus. Tämän takia on tärkeää avata käsitteinä viestintää ja vuorovaikutusta yhteistyön näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa tähdätään yhteistyön kehittämiseen ja sitä kautta koko toiminnan kehittämiseen. Verkosto käsitteenä yhdistyy vahvasti aiheeseen ja sillä voidaan tarkoittaa tässä virallisia sekä epävirallisia verkostoja. Sana verkko tarkoittaa punottua harvasilmäistä työtä. Nykyään se kuvastaa samanlaisia punomaisia piirteitä omaavia ilmiöitä. (Koskela, Koskinen & Lankinen 2007, 90.)

Tutkimusongelmaksi muodostui: miten kehittää OLKAN ja yhdistysten välistä yhteistyötä sekä yhteistyömuotoja ja lisätä OLKA-toiminnan tunnettavuutta. Näistä muotoutui tutkimuksen kannalta keskeisemmät tutkimuskysymykset:

Millainen on OLKAN ja yhdistysten yhteistyön nykytila ja miten sitä voidaan kehittää?

Mitkä asiat tukevat OLKAN ja yhdistysten välistä yhteistyötä?

Mikä merkitys vuorovaikutuksella ja viestinnällä on yhteistyön näkökulmasta?

Miten yhteistyömuotoja voidaan kehittää?

2 JÄRJESTÖKENTTÄ

Järjestökenttä on moninainen ja laaja, joka jakautuu erikokoisiin ja moninaiisiin toimijoihin. Toimijoiden väliset erot voivat olla suuria. Osa toimii täysin vapaaehtoisvoimin ja suurimmat toimijat ovat valtakunnallisia keskusjärjestöjä, joissa on palkattua henkilökuntaa. Usein termit järjestö ja yhdistys nähdään toistensa synonyymeina, vaikka toimintojen eroavaisuudet voivat olla valtavat. (Kaunismaa & Lind 2022, 7; Saarela 2022.) Usein käytetään yleistystä järjestö, joka kuvaa paremmin yhdistysten tyypillistä järjestäytymistä paikallisesti ja alueellisesti sekä valtakunnallisesti (Kaunismaa & Lind 2022, 7). Käytän opinnäytetyössäni termejä yhdistys ja järjestö (potilasjärjestö) rinnakkain tilanteen mukaan. Tässä yhteydessä ei ole tarvetta tehdä käsitteellistä eroa niiden välille.

Yhdistykset voivat olla joko rekisteröityjä tai rekisteröimättömiä. Rekisteröidyn yhdistyksen loppuun liitetään sanat ”rekisteröity yhdistys” eli lyhenne ”ry”. Yhdistystoimintaa ohjaa yhdistyslaki (1989/503) ja se koskee sekä rekisteröimättömiä että rekisteröityjä yhdistyksiä. Rekisteröimättömiä yhdistyksiä koskee lain tietyt määräykset. Viranomaisen on tarkastanut rekisteriin menevän yhdistyksen, jotta se täyttää vaatimukset ja se merkitään Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään yhdistysrekisteriin. (Loimu 2013a, 24–25, 28.)

Yhdistyslaki määrittää, että toiminnan tarkoitus, toimintamuodot, päätöksentekomenettely ja hallinnolliset toimintaperiaatteet tulee olla sääntöihin laadittu. Yhdistyksen tunnuspiirteet täyttyvät, jos siinä on vähintään kolme jäsentä, sillä on jokin aatteellinen tarkoitus ja sen toiminta on tarkoitettu pysyväksi. Lain määrittämiin piirteisiin kuuluvat hallinnollinen itsenäisyys, toiminnan yleishyödyllisyys, vapaaehtoinen jäsenyys ja periaate, ettei taloudellista voittoa jaeta osakkaille eli jäsenille. (Kaunismaa 2021, 57.) Yhdistyksen jäsenet voivat olla sekä ihmisiä, että erilaisia yhteisöjä. Nykykäsityksen mukaan aatteellisuus voidaan ymmärtää laajalti, mutta aatteellisuutta ei ole muun muassa taloudellinen toiminta. Pysyvyydellä tarkoitetaan toimintaa, joka tavoittelee pitkän tähtäimen toimintaa ja jolle on tarve tulevaisuudessa. (Loimu 2013a, 23–24.)

Yhdistysvapaus tarkoittaa, että kaikki voivat perustaa yhdistyksen sekä kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen. Laki rajaa ulkopuolelle lain vastaisen toiminnan ja toiminta tulee olla hyvin tapojen mukainen. Osaksi vapautta kuuluu oikeus päättää yhdistyksen asioista ja viranomaisen ei voi puuttua yhdistyksen toimintaa eikä kieltää sen perustamista tai lakkauttaa sitä. (Loimu 2013b, 11–12.) Yhdistys on muista toimijoista riippumaton, mutta melkein kaikki yhdistyksistä

ovat jollain tapaa sidoksellisia. Suurin osa yhdistyksistä kuuluu yhteen tai useampaan yhdistykseen koostavaan kattojärjestöön. Nämä voivat pitää sisällään sopimuksellisia sitoumuksia, jotka rajoittavat täyttää itsenäisyyttä. (Kaunismaa & Lind 2022, 9.)

2.1 Järjestökentän moninaisuus

OLKAN kanssa yhteistyössä olevat toimijat voivat olla rakenteeltaan kaikenlaisia. Ne ovat usein kolmitasoisesti toimivia, jossa ne toimivat valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti ja ne kuuluvat yhdistyksistä muodostuviin kattojärjestöihin. Osa järjestöistä toimii vain valtakunnallisesti, mutta on hyvin tyypillistä, että lisäksi on alue- ja paikallistason organisaatio. Ne voivat olla hallinnollisesti itsenäisiä rekisteröityjä yhdistyksiä tai joissainkin tapauksissa keskusjärjestönsä alueellisia ja paikallisia osastoja. (Kaunismaa & Lind 2022, 9.)

Organisaatiosoihin liittyy tyypillisesti keskinäistä työnjakoa, jossa keskustoimistojen, -liittojen tai -järjestöjen tehtäviin kuuluvat muun muassa valtakunnalliseen edunvalvontaan, asiantuntijuuden kehittämiseen sekä hanketoimintaa liittyvät asiat. Alue- ja piirijärjestöt tukevat eri tavoin paikallista toimintaa. Paikallisyhdistykset vastaavat monesti muun muassa jäsenten sosiaalisesta toiminnasta ja erilaisten palvelujen käytännön toiminnasta. Huomioitavaa on, että alueelliset ja paikalliset toimijat tekevät paljon erilaista vaikuttamistoimintaa yhteistyössä erilaisten alueellistentoimijoiden kanssa. Paikallistoiminta tuo vankkaa perustaa valtakunnallisten järjestöjen toiminnalle. (Kaunismaa & Lind 2022, 10.) Paikallisalueen toimijat tekevät usein yhteistyötä oman alueen OLKA-toiminnan kanssa. Yhteistyö ja toiminta voi olla yhdistyksen palkattujen henkilöiden tai vapaaehtoisten järjestämää.

2.2 Sosiaali- ja terveysjärjestöt

Suomessa on yli 11 000 sosiaali- ja terveysjärjestöä, joissa on 1,3 miljoonaa jäsentä. Vapaaehtoisia on puolimiljoonaa ja vertaistukijoita noin 260 000. (SOSTE 2020.) Vapaaehtoisten työpanos vastaa noin 21 000 henkilötyövuotta. Järjestöt työllistävät noin 50 000 palkattua henkilöä. (SOSTE 2022a.) Sosiaali- ja terveysjärjestöjen historia on erittäin pitkä, ensimmäiset sosiaali- ja terveysjärjestöt on perustettu jo 1800-luvulla. Suomessa rekisteröidään vuosittain keskimäärin noin 170 uutta sosiaali- ja terveysjärjestöä. Jäsenten määrään ja toimintaa osallistujien perusteella voidaan puhua hyvin isosta järjestösektorista. (Lind 2020, 26.) Vuonna 2020 noin 200 sosiaali- ja terveys alan yhdistystä toimi valtakunnallisesti, niillä oli lisäksi 300 piiriyhdistystä

ja 8 000 paikallisyhdistystä. Noin 1 500–2 000 yhdistystä oli valtakunnallisiin järjestöihin kuumattomia toimijoita, jotka toimivat pääosin paikallisesti. (SOSTE 2020, Lind 2020, 26.)

Järjestöbarometri määrittää sosiaali- ja terveysalan toimijat siten, että niiden päätarkoitus on jonkin erityisryhmän, oman jäsenistön tai laajemman väestöosan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen (Peltosalmi, Eronen, Haikari, Laukkarinen, Litmanen, Londén & Ruuskanen 2020, 19). Melkein kaikki sosiaali- ja terveysjärjestöistä on erilaisten sairauksien tai terveydenhuollon ongelmien ratkaisemiseen keskittyviä järjestöjä. Toinen iso osa on lapsuuteen tai perheisiin liittyvät asiat. (Lind 2020, 26.)

Sosiaali- ja terveysjärjestöt tekevät erittäin tärkeää työtä hyvinvoinnin eteen ja niiden toiminta tavoittaa kaikkein haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset sekä heidän läheisensä. Sosiaali- ja terveysjärjestöt tarjoavat monipuolisesti apua, tukea, tietoa ja osallistumismahdollisuuksia toimintaan. (SOSTE 2022a.) Toiminnan ydintarkoitus on jonkin erityisryhmän, oman jäsenistön tai suuremman väestöosan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen sekä edistäminen. Tämän lisäksi ne tekevät edunvalvontaa, tarjoavat tietoa ja näin ovat vaikuttamassa kohderyhmien koskeviin asioihin. (SOSTE 2020.) Yhdistyksillä on ensiarvoisen tärkeää tietoa kohderyhmänsä arjesta ja kansalaisten tarpeesta (SOSTE 2022a). Osalla järjestöistä on palvelutuotantoa. Sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat merkittäviä palveluiden tuottajia, noin 16 % sosiaalipalveluista ja 4 % terveyspalveluista. Palvelua tuottavien järjestöjen osuus on nousujohteinen tänäkin päivänä. (Kähkönen 2021.)

Suomalaisista kaksi kolmasosaa pitää sosiaali- ja terveysjärjestöjen tarjoamaa tukea oleellisena osana oman hyvinvoinnin kannalta. Avun ja tuen lisäksi on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa tärkeiden ja oman elämän kannalta oleellisten asioiden puolesta. Järjestöt toimivat ihmisten ääninä poliittisissa päätöksenteoissa. Siinä tiivistyy matalan kynnyksen demokratia ja kansalaisjärjestötoiminnan perusidea. (SOSTE 2022b.) Sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat aikaan saaneet ja edistäneet palveluita sekä niillä on vaikutus sosiaali- ja terveysalan ammatillisen koulutuksen kehittämisessä. Ne ovat tuoneet esiin eri ihmisryhmien ja yhteiskunnallisia tarpeita. (SOSTE 2022a.)

3 VUOROVAIKUTUS JA VIESTINTÄ YHTEISTYÖN TU- KENA

Yhteistyötä pidetään niin selvänä käsitteenä, ettei sitä usein nähdä tarpeelliseksi määritellä, vaikka siitä puhutaankin paljon. Japanilainen Kobayshin määrittelee yhteistyön seuraavanlaisesti:

”Yhteistyössä toimiessamme annamme jotain itsestämme muille. Luovutamme osan minuuttamme. Yhteistyössä oleminen ja rehtiin yhteistyön osallistuminen eivät ole mahdollisia, jos tämä itsestä antamisen halu puuttuu. Vastalahjaksi saamme muiden yhteistyön – jota emme voi vaatia, koska voimme asettaa vaatimuksia vain itsellemme. Ellemme tiedosta sitä, että vastalahjaksi saamamme on arvokkaampaa, emme ole ymmärtäneen yhteistyön merkitystä.”

”Yhteistyötä on mahdotonta saada aikaan pakolla. Tässä kuten niin monessa muussa asiassa pakkotoimilla on useimmiten juuri päinvastainen vaikutus. Sen sijaan me voimme itse toimia myönteisellä tavalla yhteistyön edistämiseksi. Parhaiten tämä tapahtuu valvomalla kaiken aikaa, ettei yhteistyö kariudu. Todellista yhteistyötä tulee suojella, että se saisi rauhassa kasvaa.” (Aarnio & Vuorinen 1991, 83.)

OLKA-toiminnassa yhteistyössä olevien järjestöjen kanssa on pohdittava tuottaako yhteistyöhön sitouttava sopimus lisäarvoa. Toiminnan vakiintuessa sopimus ei ole välttämättä enää tarpeen. (OLKA 2022f, 15.) Sopimuksessa on hyvä tuoda ilmi tavoitteet sekä käydä läpi roolit, vastuut sekä työnjako. (Suomen kotiseutuliitto 2022). Kuopion OLKAssa ei tehdä järjestöjen kanssa sopimusta, koska on koettu, ettei se tuota lisäarvoa toimijoille. Erityisesti tällöin yhteistyö vaatii molemmin puolta luottamusta ja arvostusta, niin yhdistysten ja OLKAN välille kuin yhdistysten ja sairaalan välillä. Yhteiset tavoitteet luodaan suullisesti ja niihin tulee kaikkien osapuolten sitoutua. Hyvää yhteistyötä ei ole ilman yhteisiä tavoitteita ja halua toimia yhdessä. On tärkeää tiedostaa toisten tavat toimia sekä hyväksyä erilaisuus. (Aarnio & Vuorinen 1991, 84–85.) Kuopion OLKA-vapaaehtoistoiminnankoordinaattori Juuso Vartiainen (2022) nostaa esille, miten ensiarvoisen tärkeää on tiedostaa osapuolten toiminta ja tavat.

Yhteistyöhön on varattava riittävästi aikaa ja muita resursseja, jolloin ne mahdollistavat yhteistyön toteutumisen. Hyvän yhteistyön edellytykset voivat kariutua riittämättömiin resursseihin. Riittävät resurssit, säännöllisyys ja suunnitelmallisuus tukevat yhteistyön sujuvuutta. (Suomen

kotiseutuliitto 2022.) Yleensä yhteistyö ei ole sellaisenaan yhdistystoiminnassa tavoite, vaan keino saavuttaa jotain mihin muuten ei olisi mahdollista (Kaunismaa 2014, 8). Vuoden 2020 järjestöbarometrin mukaan yhdistyksistä runsas kolmasosa (38 %) on laajentanut yhteistyöverkostoja. Yhteistyöverkostot kuuluvat kaikilla toimialoilla kolmen myönteisimmin kehittyneeseen toimintaan ja toimintaedellytykseen liittyvään seikkaan. Yli puolella (55 %) ne ovat pysyneet samana ja vain vajaalla kymmenesosalla (8 %) supistunut. Järjestöbarometrissa nousee esille, että puolet (50 %) on tyytyväisiä järjestöjen väliseen yhteistyöhön. Yhteistyöhön kunnan kanssa tyytyväisiä on reilu kolmasosa (38 %). Noin neljäsosa (26 %) yhdistyksiä on puolestaan huolestuneita kuntayhteistyöstä. (Peltosalmi ym. 2020, 35–36, 39.)

OLKA mahdollistaa yhdistyksille tavan toimia sairaalassa lähellä potilasta. Toimintaan voi osallistua kaiken kokoiset yhdistykset. Osallistumistavoista on sovittu yhteisesti sairaalan kanssa ja OLKA koordinoi yhteistyön sujumista. OLKAN ja yhdistysten välisillä tapaamisilla tuetaan toiminnan ja yhteistyön sujuvuutta. (OLKA 2022f, 8 15) OLKA edustaa kaikkia yhdistyksiä ja markkinoi niitä tasapuolisesti sekä pyrkii tuomaan kaikki yhdistykset samalle viivalle. Yhteistyössä on tärkeää korostaa, että toimintaa tehdään yhdessä hyvässä yhteishengessä. (Kulmala 2022.) OLKA-toimintaa voidaan toteuttaa erilaisilla työnjaoilla yhteistyökumppaneista ja toimintaympäristöstä riippuen. Toiminnan on tarkoitus muotoutua omannäköiseksi toiminta-alueen tarpeisiin vastaten (OLKA 2022f, 8).

Kehittäessä yhteistyötä on tärkeää aluksi hahmottaa mistä koostuu hyvä yhteistyö ja mikä on osapuolten motivaatio tehdä yhteistyötä. Yhteiset tavoitteet ja niihin sitoutuminen mahdollistaa yhteistyön sekä yhteisen toiminnan kehittämisen. Tukipilarin yhdistyksille kohdennetussa vuosikyselyssä melkein kaikki (samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä 92 %) koki OLKA-toiminnan vastaavan yhdistyksen tarpeita. Suurin osa (samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä 80 %) koki yhteistyön toimivan. Selkeimmäksi kehittämisen kohteeksi nousi OLKA-toiminnan tunnettavuus. Noin kolmasosa (eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä 32 %) koki ettei tuntenut OLKA-toimintaa. (Tukipilari 2022b.) Yhteistyötä ja toimintaa voidaan kehittää entisestään, kun kirkastetaan OLKAN roolia ja yhteistyömuotoja.

Yhteistyön tulee olla yhdistyksille palkitsevaa ja hyödyttää niiden oman toiminnan kehittämistä. Yhteistyötä kehitettäessä ei ole yhtä oikeaa tapaa hyviin ratkaisuihin ja muuttuvia tekijöitä on paljon. palvelutoimintaa yhteistyössä kehitettäessä on huomioitava seuraavia asioita: Tunnistetaan yhteiseksi kokemat tavoitteet. Perustehtävää ei ohiteta, vaan sitä vahvistetaan. Olemassa olevia verkostoja lujitetaan. Yhteistyön tarpeet huomioidaan. Innovaatiot ovat

yleensä asioiden yhdistelmistä, koska aivan uusien asioiden keksimistä ja vakiintuneita tuloksia näkee vasta pitkän aikavälin myötä. (Kaunismaa 2014, 80–81.)

3.1 Yhteistyömuodot OLKAssa

Yhteistyö kuuluu merkittävänä osana OLKAN toimintaan ja toimintaa ei voisi toteuttaa ilman yhteistyötä. Toiminta toteutetaan koordinoivan sairaalan kanssa yhteistyössä, ja toiminnassa on vahvasti mukana muun muassa yhdistykset, sairaalan hankkeet sekä oppilaitokset. OLKAN rooli sairaalan hankkeissa on olla varmistamassa muun muassa kokemustoimijoiden tai vapaaehtoisten osallistuminen ja tuoda esille yhdistysyhteistyötä. Oppilaitosten kanssa tehdään erilaista yhteistyötä harjoitteluista opinnäytetöihin. (OLKA 2022f, 16.)

OLKA-toimintaa tehdään eri tahojen osalta erilaisista lähtökohdista ja resursseista. Tämän takia yhteistyötä ja vuorovaikutusta toimijoiden välillä on tärkeää tukea. Yhteistyösopimus ja sitoumus auttaa yhteistyön sujuvuutta. Se tehdään koordinoivan järjestön ja sairaalan välille, siinä sovitaan rooleista ja vastuista. (OLKA 2022f, 12.) Toimintaa ohjaa OLKA-brändi, mutta toiminta on aina koordinoivan järjestön ja sairaalan näköistä. Toiminnan tarkoitus on vastata erityisesti sen alueen tarpeisiin. Yhteistyössä on mukana myös muita sairaalan sisäisiä toimijoita kuten sairaalapesula (vapaaehtoisten liivit), kahvilat (vapaaehtoisten kiitoskahvi) ja sairaalapastorit (vapaaehtoisten työnohjaus) (OLKA 2022f, 16).

OLKA kuuluu osaksi potilaan palvelupolkua, jossa se tukee potilasta sairauteen sopeutumisessa. OLKA on luotettava toimija, joka toimii sairaalan ja potilasjärjestöjen välisenä yhdyspintana. Sairaalan henkilökunnan tuntiessa OLKA-toiminnan tarjoamat palvelut, osaavat he ohjata potilaan palvelun pariin ja saavat tukea sopivan potilasjärjestön löytämiseksi. Järjestöillä on mahdollisuus kohdata OLKAN kautta sairaalan potilaita ja heidän läheisiään. OLKA-toiminta lisää niiden näkyvyyttä sairaalassa, tuo toimintaa moniulotteisuutta ja edistää potilaiden hakemista järjestöjen toimintaan. (OLKA 2022e, 5–6.)

OLKA-brändin mukaisia OLKAN ja järjestöjen välisiä yhteistyömuotoja on useita. Yhdistykset voivat tulla pitämään teemapäiviä ja tuoda esitteitä OLKA-pisteelle, yhdistysten vertaistukijat voivat toimia sairaalassa vapaaehtoisina ja/tai vapaaehtoisina vertaistukijoina ja he voivat ilmoittaa tietonsa valtakunnalliseen Vertaistaloon, jota OLKA koordinoi. (OLKA 2022d.) Uusimpana palveluna on Toivo-vertaistukisovellus, joka tarjoaa vertaistukea ja tietoa sairastu-

neille, vammaisille ja heidän läheisilleen. Yhdistys voi ilmoittaa tietonsa TOIVO-vertaistukisovellukseen. Sovelluksessa on tietoa järjestöjen tarjoamasta tuesta ja heidän tapahtumistaan. Lisäksi yhdistysten koulutetut vertaistukijat tarjoavat tukea ajasta ja paikasta riippumatta. (OLKA 2022g.)

3.2 Viestintä ja vuorovaikutus

Viestintää ja vuorovaikutusta on kaikkialla, jotka kuuluvat osaksi erilaisiin tilanteisiin ja toimintaympäristöihin. Aiemmin viestintä nähtiin sanomien siirtana tai vaihdantana lähettäjän ja vastaanottajan välillä. Nykyään se käsitetään enemmänkin yhtenäisenä rakenteluna, jossa yhdistyy vuorovaikutus, merkitys ja sosiaalinen todellisuus. (Roivas & Karjalainen 2013, 7.) Viestimme tahtomattamakin ja myös hiljaisuus on viesti. Viestinnän voi jakaa kahteen viestintätapaan, jotka ovat sanallinen ja sanaton viestintä. Sanallinen viestintä on puhumista, jossa ilmaisemme sanoilla, käsitteillä ja symboleilla. Sanaton eli nonverbaalinen viestintää on monenlaista, jolloin se täydentää puhetta ja toisinaan korvaa sen. Sanattomaan viestintään kuuluu muun muassa ilmeet, eleet, teot ja kehonkieli. (Kortesuo, Patjas & Seppänen 2014, 17; Aarnio & Vuorinen 1991, 14.)

Viestintä ja vuorovaikutus ihmisten välillä on usein spontaania ja siihen vaikuttaa tilanteet sekä henkilöt. On tärkeää ottaa huomioon, että ammatillisen viestinnän tulee olla suunnitelmallista ja tietoista. (Roivas & Karjalainen 2013, 124.) Viestintä on vuorovaikutteista ja viestin vastaanottaja vaikuttaa sen sisältöön. Viestiessä on tärkeää huomioida ketkä ovat tiedon vastaanottajia. (Kortesuo, Patjas & Seppänen 2014, 19). Työyhteisössä tulee sopia viestinnänmuodot ja välineet, ajankohdat ja paikat sekä millaiset tavoitteet viestinnällä on ja mitkä tukevat työn tavoitteita. Avoin ilmapiiri takaa hyvän viestinnän ja hyvä viestintä luo avointa ilmapiiriä. (Roivas & Karjalainen 2013, 124.)

Yhteistyössä yksi keskeinen asia on vuorovaikutus, jossa kaikkien on jaettava osa itsestään. Se ei tarkoita täyttä avoimuutta vaan enemmänkin inhimillistä kohtaamista. Yhteistyö sisältää myös kasvua yksilönä ja yhdessä. (Aarnio & Vuorinen 1991, 84.) Vuorovaikutus vaatii tilanetajua, aitoa kiinnostusta kuunnella ja viestijän tulee olla tietoinen viestintätilanteeseen vaikuttavista tekijöistä. Kaikkia asioita ei ilmennetä sanallisesti, mutta sanaton viestintä on sitäkin kirikkaampi. (Roivas & Karjalainen 2013, 105.) Onnistuneessa yhteistyössä kaikki osapuolet hyötyvät ja se on vastavuoroista. Parhaimmillaan se vahvistaa kaikkien osapuolten toimintaa. (Suomen kotiseutuliitto 2022.) Huomioitavaa on, ettei vastavuoroisuus välttämättä tule aina

samanaikaisesti, mutta pidemmällä aikavälillä kaikki osapuolet hyötyvät yhteistyöstä. Yhteistyön vaikutukset eivät näy hetkessä ja alussa sen hyöty voi näyttäytyä vain toiselle osapuolelle, mutta toimivana se lopulta vahvistaa kaikkien osapuolten toimintaa.

3.3 Yhdistysviestintä

Viestintä kuuluu oleellisena osana yhdistyksen toimintaan ja toimijoiden väliseen yhteistyöhön. Se koetaan edelleen valitettavan usein pakolliseksi osaksi yhdistyksen toimintaa ja se nähdään helposti erillisenä osana toimintaa. Yhdistyksen viestintä on kuitenkin tärkeä osa toimintaa, jonka avulla tiedotetaan, tehostetaan yhteistä toimintaa ja tehdään yhdistystä näkyväksi. Viestintää kannattaa suunnitella yhdessä muun toiminnan suunnittelun kanssa ja sitä voidaan helpottaa erilaisilla työkaluilla. Vuosikello on yksi työkalu, jolla voidaan helpottaa viestintää. Suunniteltaessa toimintaa ja sen viestintää on tärkeää kirjata viestinnän painopistealue. (Jelli 2015, 2–4.)

Ajantasainen ja huomioiva viestintä, vuorovaikutus ja tiedonkulku tukevat yhteistyön sujumista. OLKA-Satasairaalan palveluneuvoja Sirkku Vainionpää ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Annemari Hirsimäki (2022) nostavat esille, että OLKAN ja yhdistysten välistä hyvää yhteistyötä tukevat viestinnän monikanavaisuus, infotilaisuudet ja aito kiinnostus yhdistyksiä kohtaan, jolloin yhdistykset tuntevat olonsa tervetulleeksi sairaalassa. Yhteistyön sujuminen vaatii toimijoiden aktiivista kuuntelua ja aitoa kiinnostusta. Aito kiinnostus johtaa kuunteluun, kuuntelu johtaa aitoon ymmärtämiseen ja ymmärrys taas lisää kiinnostusta. Ainoastaan aidolla kuuntelulla voimme saada tietoa ja ymmärtää yhdistysten toimintaa sekä sen tarpeita. (Aarnio & Vuorinen 1991, 28.)

Yhdistyksen viestintä jaetaan ulkoiseen ja sisäiseen viestintään. Yhdistyksen ulkoinen viestintä on toimijasta ulospäin suuntaavaa, jossa se lisää tietoisuutta sen olemassaolosta ja tavoitteista. Sillä voidaan edistää jäsenhankintaa tai varainhankintaa. Lisäksi voidaan kutsua toimintaan mukaan uusia toimijoita, tiedottaa yhdistyksen palveluista ja kampanjoista. (SOSTE 2022c.) Ulkoisen viestinnän tarkoitus on vaikuttaa toimintaympäristöönsä ja vahvistaa positiivista suhtautumista sen tavoitteisiin. (SOSTE 2022c.) Ulkoisella viestinnällä tehdään yhdistystä näkyväksi ja tuodaan ilmi sen toimintoja, sisältöjä ja tuloksia. Tekstin tyyliin ja tiedotuskanavan valintaan sekä mistä kerrotaan ja kenelle, kannattaa yhdistyksen kiinnittää huomiota. Joissain tilanteissa voi olla tarve kirjata yhdistyksen kohderyhmät, keskeiset viestit ja kanavat tarkemmin ylös. (Jelli 2015, 9.)

Sosiaalinen media tuo perinteisten kanavien rinnalle kevyemmän vaihtoehdon. Sitä voidaan käyttää muiden kanavien tukena, jossa voi näkyä persoonallinen tyyli ja pienetkin jutut. Sosiaalisessa mediassa kannattaa viestiä kiinnostavasti, hyödyntää kuvia ja videoita sekä olla aktiivinen. Sosiaalisen median käytölle pitää olla aito tarve ja tieto miksi sitä kannattaa lähteä hyödyntämään. (Jelli 2015, 15.) Vuoden 2020 järjestödigin mukaan kolme keskeisintä sosiaalisen median käyttösyitä olivat tiedottaminen ja toiminnasta kertominen, kohderyhmän tavoittaminen ja toiminnan, tapahtumien ja tuotteiden markkinointi. Suosituimmiksi kanavaksi nousi Facebook-sivut, joka on pitänyt kärkisijaa kyselyn viime vuodet (2018–2020). Toiseksi suosituin kanava oli WhatsApp ja kolmanneksi suosituin Facebook-ryhmä. Sosiaalisen median käytön haasteet olivat moninaiset. Osalle sosiaalisen median käytölle ei ollut perusteita, koska sitä kautta ei tavoiteta kohderyhmää. (TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry, Vitec Avoine Oy & Viestintä-Piritta Oy 2020, 85, 89, 94.) Sen käytölle tulee olla perusteita, jotta siihen kannattaa käyttää resursseja. Näin ollessa on sillä merkittävät hyödyt järjestötoiminnassa. Toisaalta joillekin järjestöille, erityisesti pienille se voi olla ainut viestintäkanava nykypäivänä (Saarela 2022).

Sisäinen viestintä on yhdistyksen sisäistä tiedottamista ja kommunikointia. Siihen kuuluu työntekijät, luottamushenkilöt, yhdistysaktiivit ja vapaaehtoiset sekä jäsenet. Se kuuluu osaksi johtamista ja sen on tuettava yhdistyksen tavoitteita, strategiaa ja toimintasuunnitelman toteuttamista. Kaikki yhdistyksessä vastaavat sisäisestä viestinnästä, mutta silti sitä on toteutettava suunnitelmallisesti. (SOSTE 2022c.) Yhdistyksen sisäisen viestinnän tarkoitus on pitää huoli tiedonkulusta yhdistyksen toimijoiden välillä. Ajantasainen viestintä mahdollistaa osallistumisen ja vaikuttamisen yhdistyksen toimintaan. (Jelli 2015, 5.)

3.4 Verkostot

Verkosto käsitteestä puhutaan nykyään paljon, sillä voidaan käsittää muun muassa yhteiskunnallisen vuorovaikutussuhteiden muodostamaa kokonaisuutta ja toimijoiden keskinäistä yhteistyömallia. Ihmistenväliset suhteet muodostavat sosiaalisen verkoston. Yksittäisen ihmisen sosiaaliseen verkostoon voi kuulua henkilöitä monista erilaisista yhteyksistä, joissa hän on ollut tai on mukana. Verkostosta voidaankin puhua toisiinsa kytkeytyneistä yhteyksistä, nämä yhteydet voivat olla hyvinkin eritasoisia. Verkosto on eräänlainen resurssi, jota voidaan vuorovaikutuksen avulla edistää toimimaan olosuhteiden mukaan. (Koskela, Koskinen & Lankinen 2007, 90, 93.)

Verkosto muodostuu ihmisten ja organisaatioiden välisestä yhteistyöstä, jossa yhdistyy ihmisten ja organisaatioiden osaaminen sekä resurssit. Verkostoja voi muotoutua erilaisten aiheitten ja tavoitteiden ympärille. (SOSTE 2022d.) Verkostoja voidaan tyypitellä eri tavoin, jotka voivat olla tiiviitä tai löyhempiä, virallisia tai epävirallisia (Airila, Aho & Nykänen 2016, 4). Tyypittely voidaan tehdä verkoston rakenteen, tarkoituksen ja toiminnan luonteen mukaan (Valtioneuvos 2019:12, 13). Verkosto vaatii toimimiseen toimijoiden vastavuoroista suhdetta. Sen tarkoitus on keskinäisen tiedon ja resurssien jakaminen, jonka avulla pyritään yhdistämään toimijoiden osaamista ja voimavaroja synergiaetujen saamiseksi. (Valtioneuvos 2019:12, 13.) Omaista verkostolle on yhteiset tavoitteet, luottamus ja sitoutuminen. Verkostot voivat toimia paikallisella, alueellisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla. (Airila, Aho & Nykänen 2016, 4.)

OLKA-toiminnassa mukanaolo tukee yhdistysten välistä verkostoitumista ja yhteistyötä. OLKA-toimintaa toteuttaa valtakunnallinen joukko OLKA-toimijoita. OLKA-toimijat muodostavat OLKA-verkoston, tätä valtakunnallista verkostoa johtavat HyTe ry ja HUS. Verkoston tehtävä on olla toimijoiden tukena, järjestää toimijoilla koulutuksia, tapaamisia ja tapahtumia sekä yhteisen toimintamallin kehittäminen. (OLKA 2022f, 5–7.)

Verkosto-osaamisessa korostuu yhteistyön merkitys, yhdessä oppiminen sekä luovuuden ja tehokkuuden lisääminen. Yhteistyössä nousee esille verkoston piirteitä. Seinäjoen OLKA-koordinaattori Tarja Kulmala (2022) korostaa, että tärkeää on nostaa esille kaikkien osapuolten hyödynäkökulma ja, että kaikki ovat tietoisia missä mennään. OLKAn kautta yhdistykset saavat näkyvyyttä, uusia jäseniä, vapaaehtoisille ja vertaistukijoille uuden tavan toimia sekä tuo yhdistykset sairaalaan lähemmäs potilasta. (Kulmala 2022.)

4 OIVALLETAAN YHDESSÄ

Opinnäytetyöni lähestymistapa on toimintatutkimus. Toimintatutkimuksessa yhdistyvät käytännön kehittämistyö ja tutkimus. Yleensä tutkimusta ohjaa teoreettinen kiinnostus, jolloin halutaan tietää miten asiat ovat. Toimintatutkimuksessa puolestaan halutaan tietää, miten asioita voidaan kehittää. Toimintatutkimuksessa tutkitaan ihmisten välistä toimintaa toisten ihmisten kanssa ja tutkimusta tehdään toiminnan kehittämistä ajatellen. Tutkija kuuluu aktiivisena osana toimintatutkimukseen. Teoria liittyy ihmisten toimintaan ohjaamalla meitä, joten toimintatutkimuksen ajatus onkin, että toiminta sisältää teoriaa ja toisinpäin. (Heikkinen 2018, 215–216.) Opinnäytetyössäni yhdistyy kehittämistyö ja tutkimus. Siinä tutkitaan yhteistyön nykytilaa ja mitkä asiat tukevat yhteistyötä sekä miten toimintaa ja yhteistyömuotoja voidaan kehittää. Tässä luvussa kerron mitä menetelmiä valikoitui tähän opinnäytetyöhön ja miksi. Lisäksi avaen menetelmien suunnitteluvaihetta teoriaan pohjaten.

Opinnäytetyössäni tutkittavat eli yhteistyössä olevat OLKA-tiimi ja yhteistyöyhdistykset otetaan mukaan aktiivisesti tutkimukseen. Tutkimuksen tuloksia halutaan suunnata käytännön toimintaan ja niitä hyödynnetään toiminnan kehittämiseen. Toimintatutkimuksessa keskeistä onkin ottaa tutkittavat aktiivisesti mukaan tutkimukseen. Sen tyypillisiä piirteitä ovat käytäntöön suuntautuminen, ongelmakeskeisyys, tutkittavien ja tutkijan roolit aktiivisina toimijoina muutosprosessissa sekä tutkittavien ja tutkijan suhteen perustana oleva yhteisö. (Kuula 2022.) Toimintatutkimus on lähtöisin siitä, että teoria ja käytäntö halutaan intensiiviseen vuorovaikutukseen keskenään. (Heikkinen 2018, 219). Kuten aiemmin opinnäytetyössä on esitetty, yhdistysyhteistyöllä on merkittävä rooli OLKA-toiminnassa. Lähtökohtaisesti sille löytyi hyvät edellytykset ja se oli jo olemassa, mutta yhteistyö kaipasi tehokkuutta ja tiivistämistä. Jo sellaiseen yhteiskehittäminen tukee tutkimusongelmaa.

Opinnäytetyön tavoite määrittyi tarpeiden pohjalta, jonka jälkeen muodostui tutkimuskysymykset tarpeen ympärille. Tutkimuskysymysten muotoilu on tutkimuksessa erittäin oleellinen vaihe, mutta toimintatutkimuksessa tutkimuskysymysten muotoilu ei aina ala tutkimuskysymyksistä vaan tutkimuksen tehtävän määrittämisestä. Toimintatutkimuksessa lähdetään liikkeelle käytännön tarpeista sekä hyödyistä. Sillä pyritään löytämään käytäntöön soveltuvaa ja käytettävää tietoa. Tietoa ei tavoitella pelkästään tietämisen vuoksi, vaan sillä pyritään parantamaan käytänteitä. (Heikkinen 2018, 219.) Tämä on keskeistä opinnäytetyössäni, jossa kerrytetyllä

tiedolla on tarkoitus aktiivisesti kehittää toimintaa sekä jalkauttaa tieto toimintaan ja löytää pysyviä keinoja yhteistyön tueksi.

4.1 Menetelmät

Tutkimuksessa tarvitaan aineistonkeruumenetelmiä. Aineistonkeruumenetelmän valintaa määrittää se, millaista tietoa tarvitaan sekä millaiset menetelmät tarjoavat parhaimmat ratkaisuehdotukset. Samoja tutkimustehtäviä ja -ongelmia voidaan tarkastella eri näkökulmista eikä yhtä ainoaa oikeaa tai sopivaa menetelmää ole olemassa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa on määrällisiä piirteitä. Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita asioista, jotka eivät ole niin yksiselitteisiä ja tämän takia niiden mittaaminen voi olla haasteellista. Toimintatutkimus koetaan usein tutkimusstrategiana, jolla ei ole erillistä menetelmäkokonaisuutta. Siinä yhdistyy usein laadullisuus ja määrällisyys. (Kananen 2015, 67.) Toimintatutkimus voi koostua hyvinkin erilaisista kokonaisuuksista (Toikko & Rantanen 2009, 34). Opinnäytetyön tavoitetta ajatellen menetelmiksi valikoitui yhteiskehittämisen menetelmät, joissa toimintaa kehitetään ja suunnitellaan yhdessä yhteistyötä tekevien yhdistysten kanssa. Opinnäytetyöni tarkastelukulma huomioiden on tärkeää, että toiminnan tavoitteita ja tarpeita lähdetään alusta alkaen kehittämään yhteistyössä. Menetelmiksi valikoitui kehittämistyöpajat ja yhteistyöyhdistyksille suunnattu kyselylomake. Tutkimukseen sekoittuu määrällisiä piirteitä, jotka ilmenevät yhdistyksille suunnatussa kyselylomakkeessa.

Osallistava kehittämistyöpaja on oiva keino kehittämiselle, kun kaivataan toimintaan osallistuvien mielipiteitä. Ihmisten motivaatio kasvaa, kun he saavat ilmaista mielipiteensä vapaasti. Kehittämistyöpajan suunnittelu pitää toteuttaa tarkoin. Kehittämistyöpajalle tulee määrittää tavoite ja vasta sen jälkeen määritellään, miten niitä käsitellään sekä millaisella aikataululla. (Lapin sosiaali- ja terveysturva yhdistys ry 2017.)

Kehittämistyöpajoja toteutetaan tässä kehittämistyössä kaksi, joista toinen toteutetaan yhdessä yhteistyössä olevien tai yhteistyöstä kiinnostuneiden yhdistysten kanssa. Toinen kehittämistyöpaja toteutetaan tilaajalle ja koordinoivan sairaalan yhdyshenkilöille. Käytän tässä opinnäytetyössä nimeä kehittämistyöpaja tai työpaja puhuttaessa molemmista työpajoista. Yhteistyöyhdistyksille suunnatusta kehittämistyöpajasta käytetään nimitystä kehittämisspaja ja toisesta työ-

pajasta nimitystä tiimityöpaja. Tilaajakeskustelussa pohdimme kohderyhmän (potilaat ja heidän läheisensä) osallistumista kehittämistyöpajoihin. Opinnäytetyön näkökulman takia on kuitenkin perusteltua, että työpajassa ovat vain tilaaja, sairaalan yhdyshenkilöt ja yhteistyöyhdistykset. Itse toimin työpajoissa fasilitaattorina, joka luo edellytykset ryhmän hyvälle ajattelulle. Fasilitaattorin rooli on toimia mahdollistajana ja tuoda osallistujien osaaminen esille. (Turku 2021.)

4.2 Kehittämispaja

Kehittämispajan tavoitteena on määrittää osallistujien kanssa yhteistyötä tukevia asioita ja yhdessä pohtia miten kehittää OLKA-toimintaa ja yhteistyömuotoja. Kehittämispajaan osallistuu Tukipilarin työntekijöitä ja yhteistyöyhdistyksiä. Tämän takia työpajasta tulee tehdä houkutteleva, jotta kiireissä arjessa ihmiset ovat motivoituneita osallistumaan (Lapin sosiaali- ja terveysturva yhdistys ry 2017). Tämän merkitys korostuu kehittämispajan kohdalla, jotta mukaan kehittämään saadaan yhteistyössä olevia tai yhteistyöstä kiinnostuneita yhdistyksiä. Perinteisen kutsun lisäksi tehdään kuvallinen mainos. Kuvat ovat oiva keino tehostaa viestintää ja niillä herätetään mielenkiintoa (Jelli 2015, 11). Kehittämispajaan osallistuvien enimmäismäärä on kymmenen henkilöä. Tällä taataan, että kaikki osallistujat pääsevät osallistumaan kehittämispajaan rajallisessa ajassa.

Kehittämispaja aloitetaan tutustumisella sekä kartoitetaan osallistujien odotuksia kehittämispajalle Grape Cocktails ryhmätyökalulla. Aloituksessa tehdään pääsylippu tilaisuuteen. Pääsylippuun kirjataan, kuka on, miksi osallistuu ja mitkä ovat odotukset. Menetelmän tarkoituksena on saada yhdellä kertaa tutustuminen, virittäytyminen ja fokuoituminen. Pääsylippujen ajatukset vaihdetaan aluksi sellaisen parin kanssa, jota ei tunne tai jonka kanssa ei ole ollut viime aikoina tekemissä. Lopuksi keskustellaan ryhmän kanssa ajatuksia ääneen. Tämä mahdollistaa fasilitaattorille kuulla osallistujien odotukset sekä mahdolliset suunnitelmien muutokset. (Nummi 2007, 20–22.)

Alustuksessa käsitellään opinnäytetyötä, kehittämispajan tavoitteita, OLKA-toiminnan roolia ja hyötyä yhdistyksen näkökulmasta sekä tämänhetkisiä yhteistyömuotoja. Itse kehittämispaja osuus aloitetaan miettimällä mistä hyvä yhteistyö rakentuu ja onko tässä yhteistyössä jotain tiettyjä ominaispiirteitä. Lisäksi yhdistykset pääsevät pohtimaan, mikä on heidän motivaationsa tehdä yhteistyötä OLKAN kanssa. Yhteistyön hyviä käytänteitä ja motivaatiota on hyvä nostaa

esille, jotta kokonaisuus hahmottuu. Näin yhteistyön osapuolet näkevät mitä toimiva yhteistyö pitää sisällään ja mitä edistämällä siihen päästään.

Seuraavan osion tavoitteena on klassisen aivoriihen kautta kerätä paljon ideoita, joista valitaan seuraavassa vaiheessa. Fläppitaulu toimii ryhmämuistina. Se on visuaalinen muisti ja auttaa osallistujia keskittymään. (Nummi 2007, 25–26.) Lisäksi fläppitaululle kirjatut asiat toimivat muistiinpanona. Fläppitaululle nostetaan esille mitä yhteistyömuotoja voisi olla tai miten nykyisiä voisi kehittää. Mahdollistaakseni osallistujien luovuuden yhteistyömuodoille ei tässä kohtaan aseteta rajoja tai esteitä.

Seuraavassa vaiheessa jokainen priorisoi ideat toteutumisjärjestykseen, 1–4 ideaa, sen mukaan mitä ideoista tulisi ensiksi työstää. Tämän jälkeen tehdään yhteenveto ja valitaan kaksi keskeistä ideaa. Ideoita voidaan yhdistää, koska osa voi olla lähellä toisiaan. Tämän jälkeen pohditaan ratkaisua ja mitä konkreettista idean toteutuminen vaatisi. Idea voi olla lopulta toteutuskelvoton, jolloin se hylätään tai muokataan. Luova ajattelu voidaan jakaa kahteen hyvin erityyppiseen vaiheeseen, joista molempia tarvitaan tulokselliseen luovuuteen. Divergentissä ajattelussa nostetaan esille uudet rohkeat ideat. Konvergentissa ajattelussa ideoita arvioidaan loogisesti ja kriittisesti, jotta pystytään valitsemaan parhaat ideat. (Nummi 2007, 28.) Ensin avataan ideoita, sitten suljetaan. Niitä ei voi avata ja sulkea yhtä aikaa, vaan keskityttävä kerrallaan joko divergenssiin tai konvergenssiin. (Kantojärvi 2012, luku ”Sytyttäminen, sammuttaminen ja savunhallinta”.)

Lopuksi tilaisuus suljetaan kehittämispajan yhteenvedolla, näin päivän pääkohdat ovat kaikille selville. Kehittämispaja päätetään kiittämällä osallistujia ja palautteen keruulla. Palaute kerätään vanhalla Amerikan alkuperäiskansan perinteellä. Puhuva keppi, jossa jokainen saa vuorollaan kertoa kokemuksia ja tunteita kehittämispajasta. (Nummi 2007, 115.) Ryhmä on suhteellisen pieni, joten keppi kiertää kaikilla. Lopuksi kiitän osallistujia ja heidän heille kopin, miten he haluavat keskenään sopia jatkosta.

4.3 Tiimityöpaja

Tiimityöpajan teemana on OLKA-viestintä ja sen tavoitteena on kartoittaa OLKAN viestinnän nykytilaa, kehittää viestintää ja löytää keinoja, jotka edistävät sujuvaa yhteistyötä. Monipuolinen ja menetelmiä kattavasti käyttävä työpaja tuottaa paremmin tulosta. Menetelmien valinta riippuu siitä missä kohtaa kehittämisessä ollaan menossa. Monipuoliset menetelmät turvaavat

erilaisten osallistujien mahdollisuutta mielipiteeseen. (Lapin sosiaali- ja terveysturva yhdistys ry 2017.) Suunnitellessani tiimityöpajaa otin huomioon erilaiset osallistujat ja käytin erilaisia menetelmiä turvatakseni tuloksien saannin. Monipuoliset menetelmät synnyttävät usein runsaasti ideoita ja ongelmaksi voi syntyä aikataulussa pysyminen. Paljoudesta on helpompi lähteä karsimaan kuin tyhjästä keksimään. (Lapin sosiaali- ja terveysturva yhdistys ry 2017.) Aikataulun hahmottaminen on keskeinen haaste työpajaa suunniteltaessa. Siksi työpajan sisältö tulee olla rajattu ja tarvittaessa fasilitaattorin joustava, jotta keskeisimmät asiat saadaan osallistujista esille.

Tiimityöpaja alkaa tutustumiskierroksella, joka sisältää aamun fiiliksen tunnustelua sekä pohdintaan osallistujien omaa viestijäroolia. Tutustumiskierroksen jälkeen tehdään kiertävä tarina harjoite, jolla lisätään osallistujien luovuutta sekä orientoidutaan päivän teemaan. (Nummi 2007, 112). Annan tarinalle otsikon, jonka jälkeen osallistujat vuorollaan kertovat tarinaan yhden lauseen verran ja tämä toteutetaan kahden kierroksen verran. Ennen varsinaista työpajaosuutta käsittelen opinnäytetyötäni ja sen toteutumisprosessia. Lisäksi avaan muutamalla sanalla viestintää.

Alustuksen jälkeen siirrytään itse työpaja osuuteen, joka aloitetaan pohtimalla OLKA-viestinnän nykytilaa ja resursseja. On tärkeää tiedostaa nykytila ja resurssit, jotta voidaan mitoitaa viestinnän tehtävät ja tavoitteet tilanteen mukaan (Jelli 2015, 2). Tämän jälkeen koostetaan post-it lapuille viestinnän kohderyhmät. Jokainen osallistuja laittaa oman käsityksensä kohderyhmistä ja samat kohderyhmät jaotellaan yhteen kasaan. Kohderyhmien muodostumisen jälkeen pohditaan millä keinoin kohderyhmälle viestitään.

Kun kohderyhmät sekä kohderyhmille toimivat viestintäkanavat ovat selvillä osallistujat muodostavat parit tai ryhmänkokoon sopivaksi suhteutuvat ryhmät. Jokainen pari tai ryhmä valitsee tarkempaan käsittelyyn kohderyhmän. Kohderyhmiä voi yhteensä olla enemmän, kuin muodostuneita pareja. Opinnäytetyöni painottuu yhdistysyhteistyöhön, joten on perusteltua määrittää tämä kohderyhmä yhdelle pareista. Ryhmät pohtivat kyseisten kohderyhmien erityispiirteitä. Ryhmillä annetaan pohdinnan tueksi kysymyksiä, jotka ovat: kuka on (pää)vas- tuussa viestinnästä, milloin ja mitä viestitään, onko jotain erityistä, jota tulisi ottaa huomioon viestiessä tälle kohderyhmälle tai jotain, josta tulisi ottaa selvää sekä millaisia viestinnän/yhteistyön hurjia ideoita voisi toteuttaa.

Purussa parit esitelevät työnsä ja keskustelujen kautta töitä täydennetään. Lopuksi kohderyhmät priorisoidaan tarroilla sen mukaan mihin pääpaino sijoitetaan ensiksi. Kohderyhmien sisällä olevat ideat priorisoidaan, näistä valitaan 1–3 keskeistä asiaa tai ideaa. Tiimityöpajassa hyödynnetään World Café menetelmää, jossa luova prosessi auttaa uusien ideoiden luomisessa. Lisäksi se on menetelmänä osallistava ja aktivoiva. Menetelmään kuuluu näyttely, jossa yksi jää esittelemään työtä ja muut kiertävät. (Nummi 2007, 43, 47–48.) Tämän osuuden olen muokannut tavalliseksi koko muulle ryhmälle esiteltäväksi, ryhmäkoon ja aikataulun takia.

Työpajan lopussa kerron kehittämistyön jatkosta ja annetaan tiimille valinnaisen jatkotehtävän, jonka tuloksia ei analysoida tässä kehittämistyössä. Valinnaisessa tehtävässä tiimi ottaa ensimmäiseksi priorisoidut kohderyhmät viestinnän pääpainoalueeksi. Tiimi määrittää sopivan tarkastelun ajan ja ajankohdan sekä toteuttaa seurantaan. Seurannan jälkeen on tärkeä pohtia tuloksia, mikä toimi ja mitä pitäisi vielä tehostaa.

Tiimityöpajasta kerään palautteen palautelomakkeella, joka toteutetaan Google Forms -lomakkeella. Palautelomake sisältää skaaloihin eli asteikkoihin perustuvia kysymyksiä. Siinä käytetään Likertin asteikkoa, jossa vastausvaihtoehdot ovat 1–5 (täysin eri mieltä–täysin samaa mieltä). Yleensä asteikot ovat 5- tai 7-portaisia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 200.) Lisäksi palautekyselyn lopussa on yksi avoin kysymys, jossa pyydetään jättämään avointa palautetta.

4.4 Kysely

Kyselylomake on yksi tavanomainen tapa kerätä tutkimusaineistoa. Aiemmin aineistoa kerättiin paperilla, mutta nykyisin käyttöön on tullut sähköiset kyselyt. Kyselyn rakenne vaihtelee ja kysymysten tekemisessä sekä muotoilemisessa kannattaa olla tarkka. Kysymyksillä on merkitys tutkimuksen onnistumiselle. Sanat eivät voi olla epämääräisiä ja kysymykset tulkinnanvaraisia. Kysymyksiä aloitetaan muodostamaan vasta kun tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma ovat selvillä. (Heikkinen 2018, 92–95.)

Kyselylomake toteutetaan yhteistyössä oleville yhdistyksille kehittämispajan jälkeen. Kyselylomake tukee kehittämistyöpajoja ja se mahdollistaa sellaisten yhdistysten osallistumisen yhteistyön kehittämiseen, jotka eivät osallistu kehittämispajaan. Kysymykset muotoutuvat kehittämistyöpajojen rinnalla ja jälkeen, pohjautuen tutkimuksen tavoitteisiin sekä ongelmaan. Ky-

selyssä käytetään pääsääntöisesti avoimia- ja monivalintakysymyksiä. Kysely tehdään sähköisesti ja se välitetään yhdistyksille sähköpostitse. Verkossa tapahtuva kyselylomake on kehittämistyön kohderyhmälle sopiva, koska se on sekä tilaajalle ja muille yhdistyksille tuttu tapa vastata. Kyselylomake pitää sisällään molempien työpajojen sisältöä.

Kyselylomakkeen alku rakentuu yleensä taustakysymyksistä, jotka määrittävät muuttujia. Taustojen jälkeen tulee helpot kysymykset ja vasta tämän jälkeen sensitiiviset. Kyselyn loppuun laitetaan yleensä vielä muutama helppo kysymys viilentämään tunnelmaa. Kyselylomakkeen laajuus tulee olla perustelua. Liian pitkän kyselyn viimeiset kysymykset voi kärsiä, ja sitä kautta tutkimuksen luotettavuus. (Heikkinen 2018, 94–95.)

Ennen kyselyn lähettämistä toteutettiin testivastaaminen. Tämän perusteella kyselylle saatiin vastausajaksi arviolta 10–15 minuuttia. Kyselyn ensimmäiselle sivu koostettiin taustakysymyksistä ja helpoista kysymyksistä. Toinen sivu piti sisällään pääsääntöisesti avoimia kysymyksiä. Kolmannella eli viimeisellä sivulla sijoitettiin taas enemmän monivalinta- ja valintakysymyksiä.

5 TEHDÄÄN YHDESSÄ – KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET

Tässä luvussa avaan menetelmien konkreettista kulkua, aineistoissa ilmenneitä tuloksia ja niistä seuranneita johtopäätöksiä. Tulokset on jaoteltu luvussa menetelmien mukaan omiin alalukuihinsa ja johtopäätökset on koottu yhteen omaan alalukuunsa.

5.1 Kehittämispajan tulokset

Kehittämistyöpajaan oli ilmoittautunut kuusi henkilöä kuudesta yhdistyksestä. Kehittämispaja pidettiin 10.5.2022 ja osallistujia oli lopulta viisi viidestä eri yhdistyksestä sekä kaksi työntekijää. Yhden osallistujan pois jääminen johtui luultavammin omasta inhimillisestä virheestä, jossa unohdin lähettää osallistujille tervetulo- ja muistutusviestin kehittämispajasta. Kehittämispaja jakautui teemoihin OLKA-toiminnan rooli ja hyöty, yhteistyötä tukevat asiat ja motivaatio tehdä yhteistyötä sekä yhteistyömuodot. Sen tunnelma oli avoin ja luottavainen. Keskustelua syntyi paljon ja alkua vei odotettua pidemmän aikaa. Keskustelu oli tärkeää, mutta sillä oli vaikutus siihen, että loppua jouduttiin hiukan tiivistämään.

Se aloitettiin toisiin tutustumalla ja kertomalla odotuksia kehittämispajalle Grape Coctails-ryhmätyökalun avulla. Tämän jälkeen kerroin opinnäytetyöstä ja nostin esille mitä OLKA-toiminta on, mikä on sen rooli sekä miten yhdistys hyötyy yhteistyöstä (kuva 2 ja kuva 3). Toiminnan kirkastaminen ja hyötynäkökulman esille nostaminen oli tärkeä osa kehittämispajaa ja se lisäsi OLKA-toiminnan tunnettavuutta kehittämispajaan osallistuvien yhdistysten keskuudessa.

Kuva 2: OLKA-toiminnan tarkoitus (OLKA 2022d). Grafiikka: Samja Mykkänen (2022).

Rooli, hyöty ja yhteistyömuodot

Yhdistyksillä on mahdollisuus kohdata OLKAN kautta sairaalan potilaita ja heidän läheisiään.

- Teemapäivät ja esitteet OLKA-pisteelle
- Yhdistysten vertaistukijat voivat toimia sairaalassa vapaaehtoisina ja/tai vapaaehtoisina vertaistukijoina
- Vertaistalo
- Toivo-sovellus

7

Kuva 3: Yhdistykset OLKA-toiminnassa (OLKA 2022d). Grafiikka: Samja Mykkänen (2022).

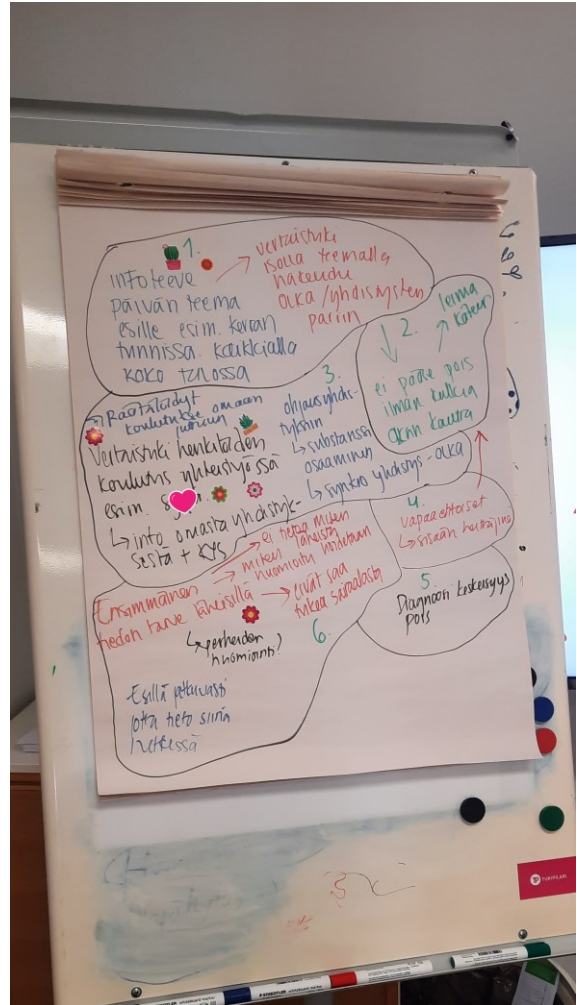
Molemmiin puoleinen toiminnan tunnettavuus nousi esille myös yhteistyötä tukevissa asioissa, jossa tärkeäksi koettiin molemmiin puoleinen ymmärrys ja tieto toisista, jotka nähtiin yhteistyötä edistävänä asiana. Lisäksi avoimuus, vuorovaikutus, viestintä, yhteiset tavoitteet, luottamus ja yhteistyön säännöllisyys nähtiin OLKAN ja yhdistysten välistä yhteistyötä tukevinä asioina. Yhdistysten motivaatio tehdä OLKAN kanssa yhteistyötä olivat näkyvyyden lisääminen, tiedon jakaminen, yhdistykselle uusi tapa toimia, resurssien jako ja vastavuoroisuus, jossa molemmat osapuolet hyötyvät.

Osallistujat ideoivat millaisia yhteistyömuotoja OLKAN ja yhdistysten välillä voisi olla, jos mikään ei olisi rajana tai esteenä. Ideat kirjattiin fläppitaululle. Esille nousseet ideat jaoteltiin kuuden teeman alle, joista teemat kaksi ja neljä on yhdistetty tuloksiin (kuva 4):

1. Infotaulut ympäri sairaalaa, jossa tiedotettaisiin OLKAN päivän teemasta sekä yhteisiä mainoksia, joissa nousee esille yhdistysten tuki- ja vapaaehtoistoiminta. Infotaulu nähtiin hyödyllisenä henkilökunnan muistutusvälineenä.
2. /4. Ideaalitulanteessa potilas ja hänen läheisensä aina ohjattaisiin OLKAN ja yhdistysten toimintaan. Vapaaehtoiset toimivat yhdenlaisena käyntikorttina.

3. Yhteiset koulutukset OLKAN ja yhdistysten kanssa esimerkiksi vertaistukijoille.
5. Yhdistysten keskinäinen verkostoituminen OLKAN kautta yli diagnoosi rajojen.
6. Yhdessä tiedon välittäminen sairaalan yksiköihin. Tärkeänä nähtiin myös sairastuneen läheisille tarjottava tuki, jota tulisi erityisesti nostaa esille.

Teemat priorisoitiin tarroin, sillä perusteella mitä teemaa pitäisi tai voisi lähteä tässä kohtaa edistämään. Teemat yksi, kolme ja kuusi saivat tarroja. Eniten tarroja (4/7) sai teema numerokolme eli OLKAN ja yhdistysten yhteiset koulutukset esimerkiksi vertaistukijoille. Tämän teeman ympärille lähdettiin kartoittamaan ratkaisua, mitä sen toteuttaminen vaatisi ja mitkä voisivat olla esteenä (kuva 5).

Kuva 4: Kehittämispajan työskentelyä. Yhteistyömuotojen ideointi. Kuva: Samja Mykkänen (2022).

Yhteistyömuotojen päivitys, ideoiden priorisointi

Kuva 5: Kehittämispajassa noussut teema, jonka osallistujat nostivat ensimmäiseksi teemaksi, jota tulisi kehittää. Grafiikka: Samja Mykkänen (2022).

Tärkeänä yhteistyössä nähtiin sen vastavuoroisuus, jotta sekä OLKAN että yhdistyksen omissa koulutuksissa osattaisiin ohjata toisten toimintaan. Yhteisissä koulutuksissa olisi tärkeää, että mukana koulutuksessa olisi sekä OLKAN että yhdistysten edustaja. Yhdistyksistä löytyy osaaminen sairaudesta ja OLKA mahdollistaa vertaistukijalle uuden tavan toimia. Koulutuksia voisi teemoittaa, mutta ne voisi toimii yli diagnoosirajojen. Teemoittaminen helpottaa niistä tiedottamista ja niiden toteuttamista. Esteenä yhteistyömuodon toteutukselle nähtiin resurssit ja viestinnälliset haasteet.

Kehittämistyöpaja suljettiin puhuva keppi menetelmällä, jossa pyysin osallistujien palautetta. Osallistujat kiittivät kehittämispajasta ja siitä koettiin hyötyä yhteistyön kehittämistä ajatellen. Kehittämispajassa nousseista asioista haluttiin jatkaa keskustelua kesäkuussa tulevissa yhdistyskahveissa. Yhdistyskahveille on kaikki yhdistykset tervetulleita tulemaan keskustelemaan OLKAN työntekijän kanssa ajankohtaisista asioista. Viikko kehittämispajan jälkeen välitin osallistujille kiitosviestin ja kehittämispajassa käsitellyistä asioista tiivistelmän.

5.2 Tiimityöpajan tulokset

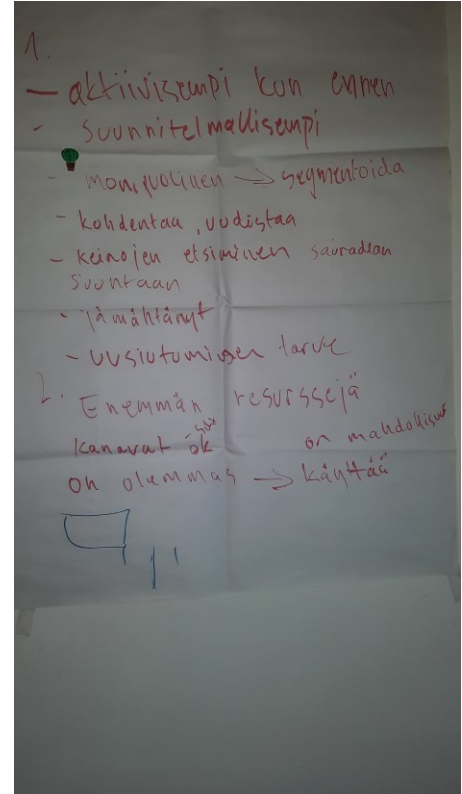
Tiimityöpaja pidettiin 10.6.2022, johon osallistui lopulta Tukipilarin viisi työntekijää. Suunnitelmasta poiketen sairaalan yhdyshenkilöt eivät päässeet osallistumaan. Tiimityöpaja avattiin tutustumiskierroksella, vaikka osallistujat olivat toisilleen jo hyvin tuttuja. Tutustumiskierroksella saatiin kartoitettua osallistujien päivän fiiliksiä sekä millaisia viestijöitä he ovat.

Tutustumiskierroksen jälkeen toteutettiin luovuutta lisäävä ja tiimityöpajan aiheeseen johdatteleva kiertävä tarina. Tarinan otsikko oli: Nyt vuonna 2023 OLKA-toiminnan tilanne näyttää valoisalta ja tehostetun viestinnän tulokset alkavat näkymään. Jokainen osallistuja lisäsi tarinaan yhden lauseen ja kierroksia toteutettiin kaksi. Tästä syntyi leikkimielinen tarina:

”Medianäkyvyys on lisääntynyt merkittävästi. Yhdistykset tulevat sankoin joukoin toimintaan mukaan. OLKA-piste on täynnä porukkaa. Työntekijät on pitänyt siirtää kahteen vuoroon. Onnistuneen viestinnän takia OLKA-pisteiden määrä on samanaikaisesti triplaantunut. Hyvän yhteistyöviestinnän ansiosta olemme saaneet myös uuden työntekijän. Juuso, Anne ja Riitta (kuvitteellinen työntekijä) jatkavat OLKA-toiminnan kehittämistä jatkuvasti. Kehittämisen myötä on avattu myös oma podcast-kanava.”

Alustuksen jälkeen jatkettiin itse työpajaosuuteen, jonka alussa kartoitettiin OLKA-viestinnän nykytilaa ja resursseja (kuva 6). Viestinnän nykytila koettiin kehittyneen aktiivisemmaksi ja suunnitelmallisemmaksi sekä resurssit olivat kasvaneet, verrattuna siihen mitä se oli opinnäytetyön alussa tilaajapalaverissa. Osallistujat kokivat, että kehittämiskohteina olisi uusiutumisen tarve, viestinnän kohdentaminen ja viestintäkeinojen löytäminen erityisesti sairaalan suuntaan. Viestintäkanavia oli otettu käyttöön melko kattavasti ja niiden hyödyntämiseen löytyy resursseja. Osallistujat kokivat, että viestintäkanavien antia tulisi hyödyntää entistä paremmin.

Tiimityöpaja eteni kartoitus vaiheeseen, jossa osallistujat koostivat post-it lapuille OLKA-viestinnän kohderyhmät (kuva 7). Jokainen osallistuja laittoi lapulle kaikki mieleen tulevat kohderyhmät, vaikka ne olisivat samoja kuin muilla. Kohderyhmät jaoteltiin pääryhmiin ja näin saatiin kolmetoista pääryhmää: 1. Sairaalan (KYS) asiakkaat, 2. Lähikunnat ja niiden jäsenet, 3. Muu Suomi, 4. Sairaalan kaikki tasot, 5. Päättäjät, 6. Media, 7. Vapaaehtoiset, 8. OLKA-verkosto, 9. Muut verkostot, 10. Oppilaitokset, 11. Yhdistykset, 12. Työntekijät ja 13. Ammattiliitot.

Kuva 6: Tiimi työpaja työskentelyä. OLKA-viestinnän nykytila ja resurssit. Kuva: Samja Mykkänen (2022).

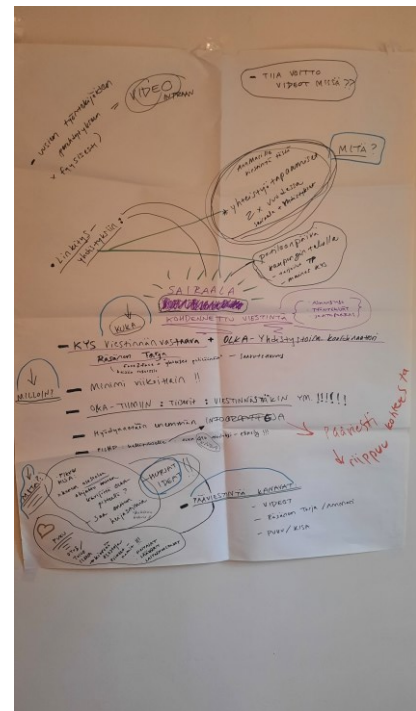
Kuva 7: Tiimityöpajassa viestinnän kohderyhmät kirjattu post-it lapuille. Kuva: Samja Mykkänen (2022).

Suunnitelmasta poiketen kohderyhmät priorisoitiin tarroin jo tässä vaiheessa. Priorisointi kriteeriksi määräytyi sellaiset kohderyhmät, johon viestinnällistä pääpainoa tulisi tässä kohtaa kohdentaa. Tarkasteluun tuli kaksi kohderyhmää osallistujien mukaisen ryhmäkoon mukaan, jossa toisessa ryhmässä oli kaksi ja toisessa kolme osallistujaa. Jokainen osallistuja antoi kaksi tarraa, yksi tarra per kohderyhmä. Tilaajan toiveesta yhdistykset eivät automaattisesti olleet yksi kohderyhmä. Tarroja sai kohderyhmät: 4. Sairaalan kaikki tasot (viisi tarraa) 5. Päättäjät (kaksi tarraa) 9. Verkostot (yksi tarra) ja 11. Yhdistykset (kaksi tarraa). Sairaalan kaikki tasot priorisoituivat suoraan tarkasteltavaksi kohderyhmäksi. Päättäjät ja yhdistykset saivat yhtä monta tarraa. Tämän myötä tarroja jaettiin uudestaan näiden kohderyhmien kesken. Tarroituksen jälkeen päättäjät valikoituivat toiseksi kohderyhmäksi.

Aikataulullisista syistä kaikille kohderyhmille ei lähdetty pohtimaan viestintäkanavia. Osallistujat muodostivat ryhmät, joiden yksi tehtävä oli tarkastella viestintäkanavat valikoitujen kohderyhmien osalta. Ryhmät muodostettiin siten, että samassa ryhmässä olevat osallistujat eivät olleet lähimmät työkaverit. Kumpikin ryhmä sai lähempään tarkasteluun oman kohderyhmän (sairaalan kaikki tasot tai päättäjät). Kohderyhmä määräytyi siten, että kumpi ryhmä toisi enemmän uutuusarvoa tarkastelussa. Ryhmillä annettiin rajattu työskentelyaika. Työstöajan jälkeen toteutettiin purku, jossa täydennettiin ja keskusteltiin ryhmissä nousseita asioita. Tarkastelussa nousseet asiat olivat:

4. Sairaalan kaikki tasot (kuva 8):

- Päävastuu tälle kohderyhmälle viestinnästä on OLKAN yhdistystoiminnan koordinaattorilla ja Kysin viestinnänvastaavalla. Vastuista ja yhteisistä pelisäännöistä keskusteltava.
- Viestitään vähintään viikoittain.
- Kohdennetaan viestintään eritasoille: asiakastaso, työntekijät ja johtoporras. Pääviesti riippuu kohteesta.
- Tiisereiden (teaser) ja infograafien hyödyntäminen.
- Sairaalan sisäiseen viestintäkanavaan sairaalan uusille työntekijöille perehdytysvideo OLKA-toiminnasta.

Kuva 8: Tiimityöpajan ryhmätyöskentelyä (sairaalan kaikki tasot). Kuva: Samja Mykkänen (2022).

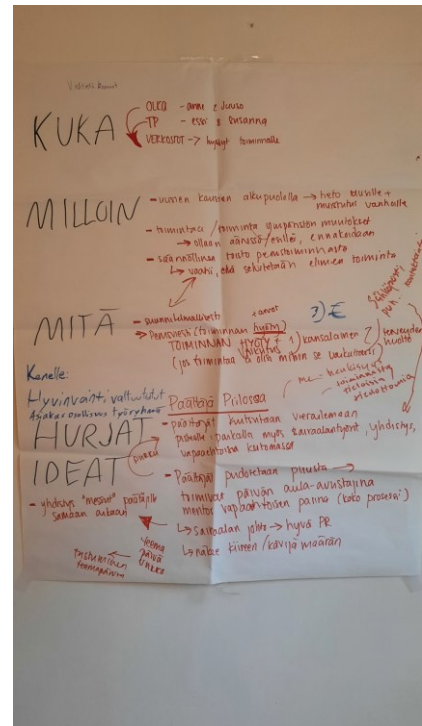
- Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin hallitukselle OLKA-verkostolle kohdennetun kyse-
lyn tulosten esittely.
- Yhteistyötapaamiset OLKAN, yhdistysten ja sairaalan välillä.
- Viestintäkanavat: sairaalan yhdyshenkilöt, sisäisen viestinnän videot ja jalkautumi-
nen sairaalaan.
- Idea 1: Leikkimielinen kilpailu, jossa se sairaalan osasto, joka ohjaa eniten OLKA-
pisteelle saa heijastimia ja kakkukahvit.
- Idea 2: OLKAN maskotti esimerkiksi ILONA-hahmo tai TOIVO-hahmo. Hahmo
kiertää sairaalan osastoja jakamassa tietoa OLKA-toiminnasta, esitteitä ja OLKA-na-
meja. Pääpaino viestissä kohdentuu viestittävän kohderyhmän mukaan.

5. Päätäjät (kuva 9):

- Päävastuu tälle kohderyhmälle viestinnästä on OL-
KAN ja Tukipilarin työntekijöillä sekä verkostolla.
- Viestitään uusien kausien alkupuolella, jolloin tieto
välittyy uusille ja muistutetaan vanhoja.
- Viestitään muutoksista ja ennakoidaan niitä.
- Esillä ja äänessä olo, jossa säännöllisesti toistetaan
perustoimintoja.
- Viestitään suunnitelmallisesti. Kohderyhmä ja sen
toimintatavat tulee tuntea.
- Nostaa OLKA-toiminnan hyöty esille ja jos toimin-
taa ei olisi mihin se vaikuttaisi.

Hyöty -> kansalaiselle, terveydenhuollolle ja talou-
dellinen.

- Viestitään erityisesti hyvinvointivaltuutetuille ja
asiakasosallisuus työryhmään.
- Viestintäkanavat: sähköposti ja puhelimitse.
- Idea 1: Päätäjät kutsutaan mukaan OLKA-toimintaan, jossa paikalla sairaalanedus-
tajat, yhdistyседustajat ja vapaaehtoiset. Päätäjät osallistuvat toimintaan esimerkiksi

Kuva 9: Tiimityöpajan ryhmätyöskente-
lyä (päättäjät). Kuva: Samja Mykkänen
(2022).

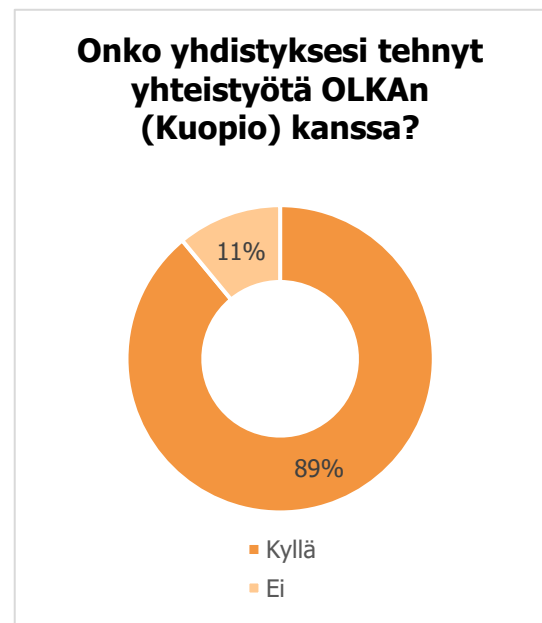
aula-avustajan roolissa ja vapaaehtoinen toimii heille mentorina. Päätäjät pääsee näkemään koko prosessin. Samalla OLKA-pisteellä toteutetaan teemapäiviä, joihin päätäjät pääsevät osallistumaan.

- Idea 2: ”Yhdistysmessut”, jossa päätäjät pääsevät tutustumaan yhdistysten toimintaan.

Mukautin työpajaa sen edetessä ja lopussa en nähnyt tarpeelliseksi priorisoida enää kohderyhmien alle nousseita ideoita, koska ne muodostivat selkeät kokonaisuudet. Työpajan lopussa keskusteltiin jatkosta, annoin valinnaisen tehtävän ja kiitin osallistujia. Pyysin osallistujilta palautteet, jota käsittelen luvussa 6.3.

5.3 Kyselyn tulokset

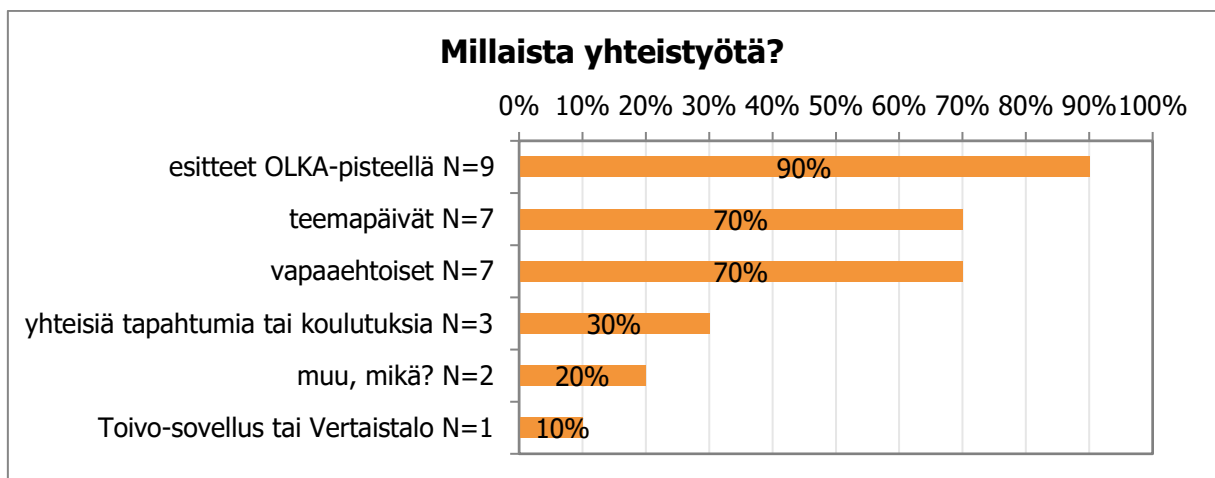
Kysely (liite 2) lähetettiin 71 yhdistykselle, jotka muodostavat tutkimuksen perusjoukon. Kyselyyn vastasi määräaikaan mennessä yksitoista (11) yhdistyksen edustajaa yhdeksästä (9) eri yhdistyksestä. Kyselyn vastausprosentti on laskettu lähetettyjen lomakkeiden mukaan, koska yhdistysten edustajien yhteismäärää on mahdotonta laskea. Kyselylomakkeen vastausprosentiksi saatiin 6,39 %. Vastaajien roolit jakautuivat, siten että neljä (4) kertoi olevansa hallituksen jäsen (rooli tuntematon), kolme (3) vastaajaa oli puheenjohtajan roolissa ja kolme (3) oli muussa roolissa kuten koordinaattori. Yksi (1) vastaajista ei kertonut rooliensa. Valtaosa vastanneista oli tehnyt yhteistyötä OLKAN (Kuopio) kanssa. Olen jaotellut saman yhdistyksen vastaajat yhteen, jolloin kahdeksan (8) vastannutta yhdistystä yhdeksästä (9) oli tehnyt yhteistyötä (kuvio 1).

Kuvio 1: OLKAN kanssa yhteistyötä tehneiden prosenttiosuus kyselyyn vastanneista yhdistyksistä. Grafiikka: Samja Mykkänen (2022)

Yhteistyömuodoista kysyttäessä yleisimmäksi (kuvio 2) yhteistyömuodoksi nousi yhdistyksen esitteet, vastaajista 90 %:lla oli yhdistyksen esitteitä OLKA-pisteellä. Yhdistyksen vapaaehtoisia OLKA-toiminnassa ja teemapäiviä OLKA-pisteillä piti 70 % vastanneista. OLKAN kanssa

yhteisiä tapahtumia oli kolmella (30 %) vastaajalla ja yhden (10 %) vastaajan edustama yhdistys oli Toivo-sovelluksessa tai Vertaistalossa. Kahdella (20 %) vastaajalla oli muuta yhteistyötä; yhdistyksen esittely OLKAN avajaisissa ja yhdistyksen lehti OLKA-pisteellä. Yhdessä vastauksessa tuotiin esille kokoontumistilan käyttö, jolla ilmeisemmin tarkoitetaan Tukipilarin yhdistyksille vuokraamaan tilaa. Viimeisen vuoden aikana 8 vastaajaa oli tehnyt yhteistyötä Kuopion OLKAN kanssa. Viidellä (5) vastaajalla oli ollut yhteistyötä pari kertaa vuodessa, kahdella (2) kuukausittain ja yhdellä (1) viikoittain. Kolmella (3) vastaajalla ei ole ollut yhteistyötä viimeisen vuoden aikana, joista yksi (1) ei ole tehnyt yhteistyötä ollenkaan.

Kuvio 2: Yhteistyömuotojen jakautuminen kyselyyn vastanneiden kesken. Grafiikka Samja Mykkänen (2022).

Tyytyväisyyttä yhteistyöhön kysyttiin liukukytkimellä. Asteikon arvo nolla (0) tarkoittaa ei ollenkaan tyytyväinen, ja vastaavasti kymmenen (10) on erittäin tyytyväinen. Vastanneita oli 10 eli kaikki he, jotka olivat tehneet yhteistyötä OLKA Kuopion kanssa. Tyytyväisyyden keskiarvoksi saatiin 8,6 (minimi 7, maksimi 10). Mediaani oli 8 ja keskihajonta 1,1.

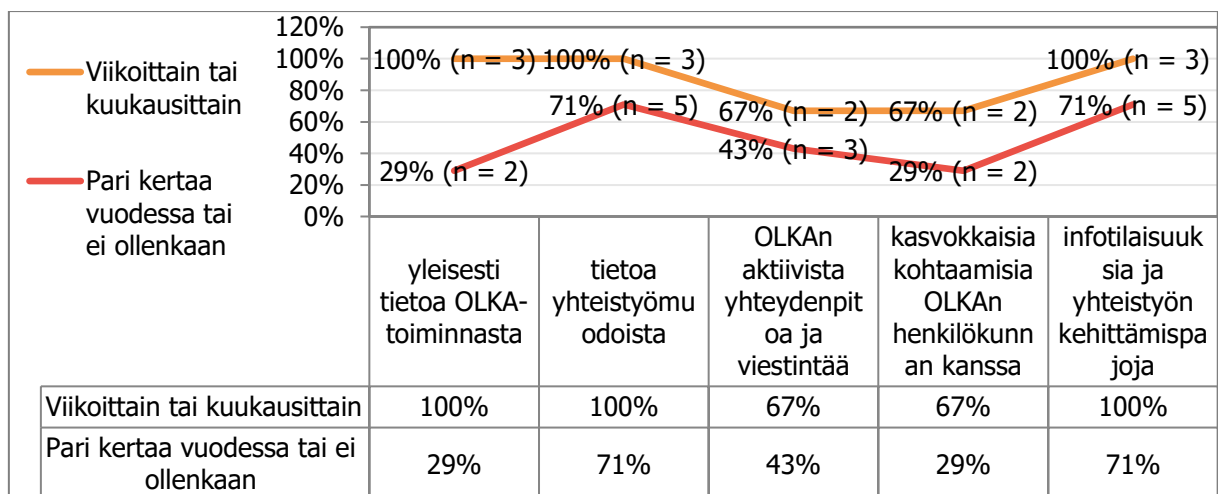
Lomakkeessa kysyttiin ”Mitä yhdistyksesi kaipaa OLKAlta yhteistyön tueksi?” (kuvio 3). Kysymys ei ollut pakollinen ja siihen vastattiin kymmenen vastaajan toimesta. Suurin osa vastaajista kaipasi infotilaisuuksia ja kehittämistyöpajoja (80 %) sekä OLKAN aktiivista yhteydenpitoa (80 %). Tietoa yhteistyömuodoista (50 %), yleisesti tietoa OLKasta (50 %) ja kasvokkaisia kohtaamisia OLKAN henkilökunnan kanssa (40 %) jakautuivat melko tasaisesti vastaajien kesken.

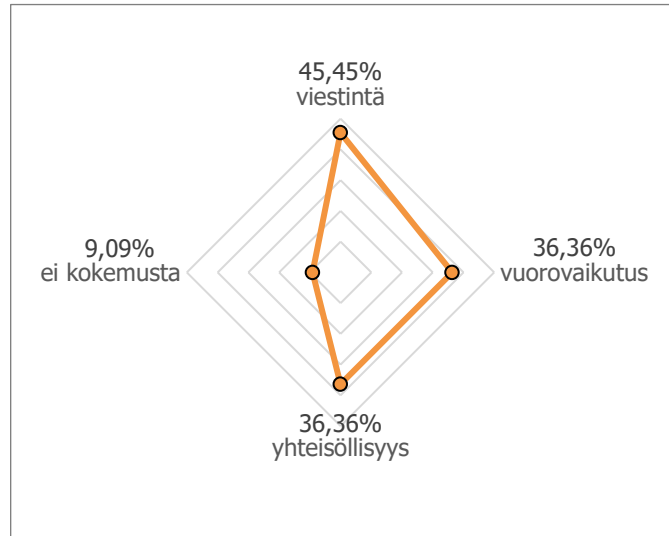
Kuvio 3: Yhteistyön tueksi kaivattavien asioiden jakauma kyselyyn vastanneiden kesken. Grafiikka: Samja Mykkänen (2022).

Vastaajat, jotka olivat viimeisen vuoden aikana aktiivisesti yhteistyötä tehneet (viikoittain tai kuukausittain), kokivat yksimielisesti (100 %), että tarvitsevat yhteistyön tueksi yleisesti tietoa OLKA-toiminnasta. Pari kertaa vuodessa tai ei ollenkaan yhteistyötä viimeisen vuoden aikana tehneet eivät kokeneet sitä niin merkittävänä (29 %) tekijänä. Tietoa yhteistyömuodoista (100 % vs. 71 %) ja infotilaisuudet ja yhteistyön kehittämispajat (100 % vs. 71 %) nousivat molemmissa ryhmissä keskeisiksi tuen tarpeiksi (taulukko 1).

Taulukko 1: Vertailu yhteistyön tueksi kaivatuista asioista viimeisen vuoden yhteistyöaktiivisuuden mukaan (viikoittain tai kuukausittain n = 3, pari kertaa vuodessa tai ei ollenkaan n = 7) Grafiikka: Samja Mykkänen (2022).

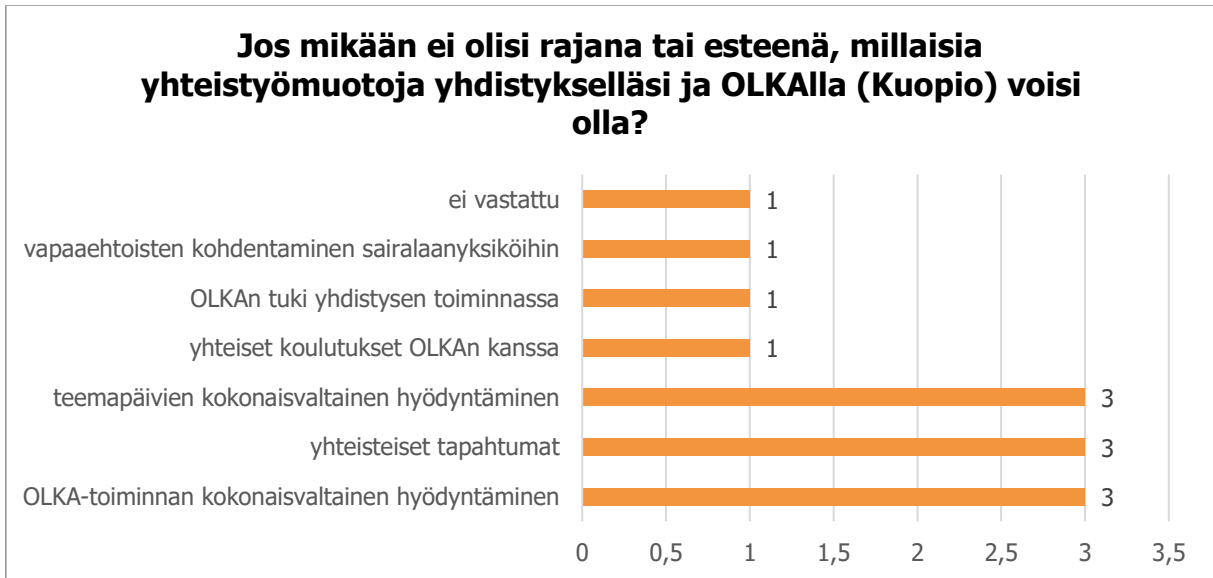
Kyselyssä kysyttiin avoimella kysymyksellä asioita, jotka tukevat yhdistyksen ja OLKAN välistä yhteistyötä. Teemoitin vastaukset neljään keskeiseen teemaan, jotka selkeästi näkyivät vastauksissa. Osa vastauksista jakautui enemmän, kun yhden teeman alle. Teemoiksi nousivat viestintä, vuorovaikutus ja yhteisöllisyys sekä yhdellä vastaajalla ei ollut kokemusta yhteistyöstä (kuvio 4). Kaikki teemat ilmenivät vastauksissa tasaisesti, mutta merkittävimpinä yhteistyötä tukevana asiana nähtiin viestintä (45,45 %).

Kuvio 4: OLKAN ja yhdistysten yhteistyötä tukevien asioiden jakauma kyselyyn vastanneiden kesken. Grafiikka: Samja Mykkänen (2022).

Teemoitin kysymyksen ”Mikä on yhdistyksen motivaatio tehdä yhteistyötä OLKAN kanssa?” kuuteen (6) eri teemaan. Vastaukset voivat kuulua yhden tai useamman teeman alle. Kysymyksellä haettiin syitä, miksi yhteistyö OLKAN kanssa on yhdistyksen näkökulmasta kannattavaa. Eniten yhteistyötä motivoi molemmin puolinen tiedon jakaminen (4 kpl). OLKA koettiin myös tärkeäksi yhteistyökumppaniksi (2 kpl), yhdistyksen ja sairaalan välisen yhteistyön mahdollistajaksi (2 kpl) sekä OLKA oli yksi väylä yhdistyksen näkyvyyden ja tunnettavuuden lisäämisessä (2 kpl). OLKAN kautta tavoitettiin yhdistyksen kohderyhmää (1 kpl) ja laajennettiin toimintaa (1 kpl). Kaksi vastausta meni teeman muu alle, jossa toisessa oli määritelty yhdistyksen motivaation laatua hyväksi ja toisessa vastauksessa nousi esille, ettei yhteistyötä vielä ollut, joten motivaatiota oli vielä vaikea määrittää.

Kysyttäessä ”Jos mikään ei olisi rajana tai esteenä, millaisia yhteistyömuotoja yhdistyksellä ja OLKAlla voisi olla?” (kuvio 5) nousi esille, että nykyisiä yhteistyömuotoja halutaan kehittää ja OLKA-toimintaa hyödyntää kokonaisvaltaisesti (3 kpl) yhdistyksen toiminnassa. Vastaukset ovat teemoitettu ja ne voivat kuulua yhden tai useamman teeman alle. Yhteistyömuodoiksi nähtiin yhteiset tapahtumat (3 kpl) ja yhteiset koulutukset (1 kpl) OLKAN kanssa sekä teemapäivät (3 kpl) yhdessä OLKAN tai muiden yhdistysten kanssa. Yksi (1) vastaaja toivoi, että pystyisi vaikuttamaan siihen mitkä sairaalanyksiköt olisivat mukana yhteistyössä. Nykyisten yhteistyömuotojen kehittämisen tarve nousi esille kysyttäessä sitä. Vastaajista 82 % oli sitä mieltä, että nykyisiä yhteistyömuotoja tulee kehittää.

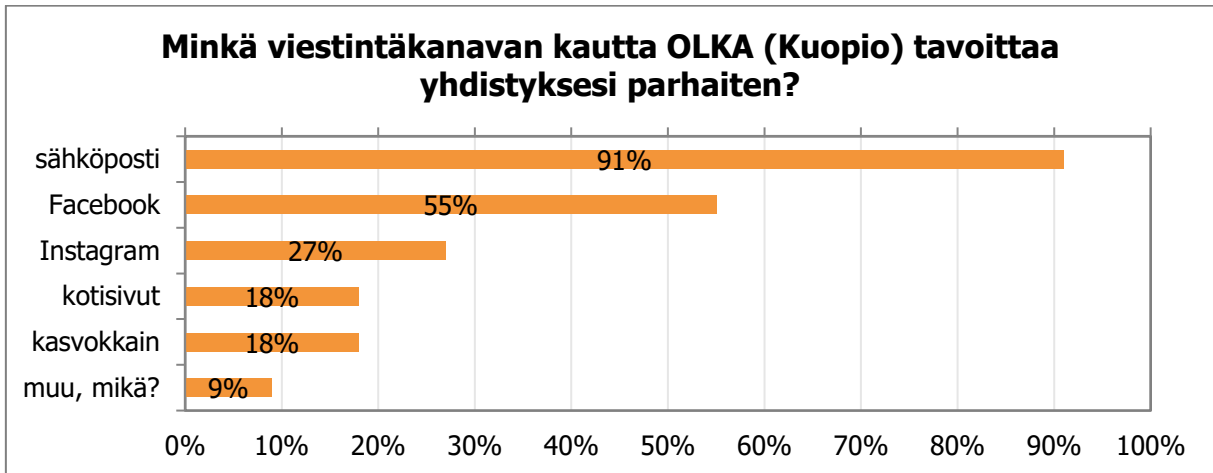
Kuvio 5: Yhteistyömuotojen jakauma kyselyyn vastanneiden kesken. Grafiikka: Samja Mykkänen (2022).

Avoimissa vastauksissa ”Miten nykyisiä yhteistyömuotoja tulisi kehittää?” nousee esille viestinnän tehostaminen (3 kpl), yhdistyksen aktiivisempi osallistuminen yhteistyöhön (2 kpl) ja yhteistyömuotojen yhdessä kehittäminen (1 kpl). Vastauksissa nousi esille yhdistyksen rajalliset resurssit (2 kpl) osallistua toimintaan.

5 vastaajaa vastasi ”Miten OLKA voisi tukea ja kehittää yhdistyksen ja sairaalan välistä yhteistyötä?”. Vastauksista nousi kolme teemaa ja yksi vastaus voi olla yhden tai useamman teeman alla. Merkittävimmäksi yhdistysten ja sairaalan välisen yhteistyön tueksi nouseva asia oli OLKA-toiminnan laaja jalkautuminen sairaalassa niihin yksiköihin (3 kpl), missä yhdistyksen kohderyhmä tavoitetaan. Kaksi muuta olivat viestintä ja sen monikanavaisuus (2 kpl) ja kokemustoimijoiden hyödyntäminen yhdistyksen ja sairaalan välisessä yhteistyössä (1 kpl).

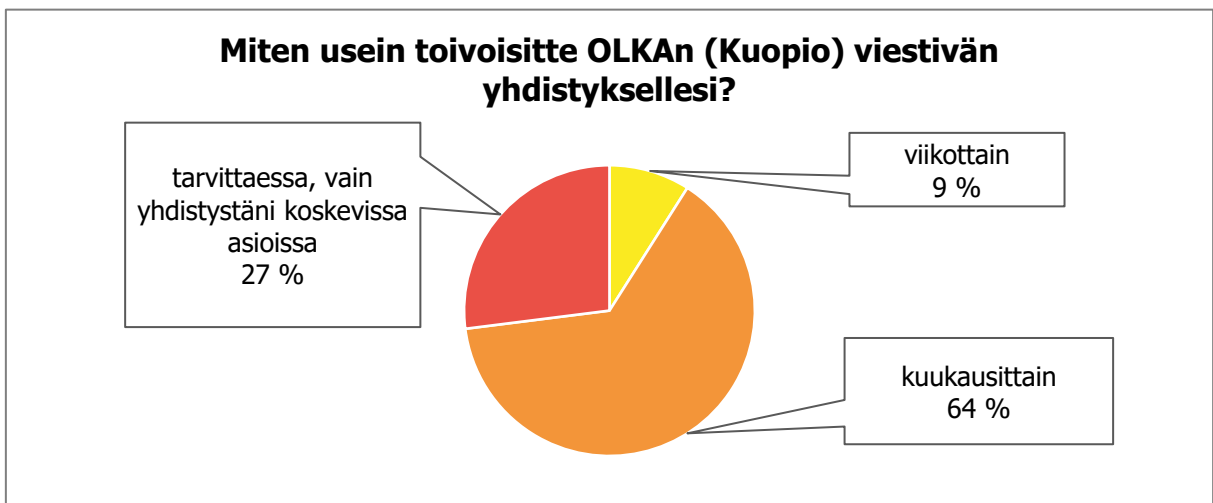
Kyselylomakkeessa kysyttiin ”Minkä viestintäkanavan kautta OLKA tavoittaa yhdistyksesi parhaiten?” (kuvio 6). Vastaajista 91 % koki, että parhaiten tavoittaa sähköpostitse. Facebookin

kautta (55 %), Instagramin (27 %), kotisivut ja kasvokkain (18 %) sekä muu, mikä? vastauksessa puhelimitse (9 %).

Kuvio 6: Viestintäkanavien jakauma kyselyyn vastanneiden kesken. Grafiikka: Samja Mykkänen (2022).

OLKA (Kuopion) toivottiin viestivän yhdistyksille kuukausittain (64 %), tarvittaessa, vain yhdistystä koskevilla asioissa (27 %) ja viikoittain (9 %) (kuvio 7). Yhdistykset toivoivat (91 %), että OLKA kokoaisi yhdistykset yhteen muutaman kerran vuodessa. Yksi vastaaja (9 %) toivoi, kerran vuodessa. Kyselylomakkeen viimeinen kysymys oli avoin kysymys, jossa kysyttiin ”Oliko jotain muuta mitä tulisi ottaa huomioon yhteistyötä kehittäessä?”. Yksi

Kuvio 7: Kyselyssä ilmennyt toive OLKAN viestintäaktiivisuudesta yhdistyksille. Grafiikka: Samja Mykkänen (2022).

vastaaja nosti esille, että yhteistyötä kehittäessä tulisi ottaa huomioon yhteistyössä olevin yhdistysten erilaiset resurssit yhteistyöhön. Lisäksi vastauksissa kiitettiin toiminnasta.

5.4 Johtopäätökset

Yhteistyön nykytila ja sen kehittäminen

Yhdistykset näkivät yhteistyön nykytilan hyvänä, mutta koettiin, että sitä voidaan edelleen parantaa. Syyt yhteistyölle vaihtelivat, mutta keskeistä oli yhteistyön tuomat synergiaedut. Yhteistyötä tukevia ja yhteistyönpiirteitä on tutkittu aiemminkin. Esimerkiksi kolmannen sektorin palveluketjutoiminta Keski-Suomessa hankkeen selvityksessä tarkoituksena oli selvittää miten järjestöjen muodostamat yhteistyörakenteet toimivat. Tarkastelussa olivat kulttuuri-, liikunta- ja nuorisola, mutta tulokset ovat sovellettavissa muihinkin toimialoihin. Selvityksessä keskeisimmät yhteistyötä tukevat asiat ja yhteistyön piirteet olivat: yhteistyö linkittyy yhdistyksen perustoimintaan, yhteistyölle tulee olla resursseja, yhteistyön koordinaatiosta on huolehdittava, hyvistä verkostosuhteista rakentuu yhteistyötä, pienet innovaatiot ja toimijoiden asiantuntemus ja yhteistyö synnyttää synergiaetuja kaikille osapuolille. Etuja voivat olla näkyvyys, tunnettavuus ja saavutettavuus. (Kaunismaa 2014, 79–80.) Näitä samoja yhteistyötä tukevia asioita ja yhteistyön piirteitä nousi esille OLKAN ja yhdistysten välisessä yhteistyössä. Yhteistyötä tukevat asiat ja sen piirteet ilmenevät samankaltaisina, kun tietoperustassa on nostettu esille. Yhteistyön selkeä käsite näkyy opinnäytetyössä ja esille nousseet yhteistyötä tukevat asiat eivät yllätä. Kuten aiemmin viittasin, yhteistyön on tuettava yhdistyksen perustoimintaa. Tämä ilmenee tässä opinnäytetyössä, jossa esimerkiksi jaettu tieto ja resurssit, näkyvyys ja toiminnan monipuolistuminen tukee yhdistyksen perustoimintaa.

Yhteistyötä tekevien on tärkeää tiedostaa yhteistyötä tukevat asiat, vaikka yhteistyön käsite olisi kaikille osapuolille selkeä. Viestintä oli kehittämistyön läpi leikkaava aihe ja sen merkitys korostuu monessakin yhteydessä. Viestintää käsitellen tarkemmin kappaleessa viestintä, vuorovaikutus ja verkostoituminen. Eroavaisuuksia löytyi konkreettisissa tarpeissa ja tavoissa saavuttaa toimiva yhteistyö, jossa tilaaja voi omalla toiminnallaan vaikuttaa yhteistyön sujuvuuteen. Yhdistysten tieto OLKA-toiminnasta on hyvin eritasoista ja tämä on huomioitava OLKA-toiminnassa. Liian ei voi korostaa avoimuuden tärkeyttä yhteistyössä, jotta löydetään molemmin puoleinen ymmärrys toisista ja toisen toiminnasta. OLKA-toiminnan merkitystä ja hyödynäkökulmaa tulee nostaa esille tasaisesti eikä pitää asioita liian itsestänselvyyksinä.

Viimeisen vuoden aikana yhteistyötä tehneiden yhteistyön aktiivisuus vaihteli. Tähän voi löytyä useita selittäviä tekijöitä. Joita voi olla muun muassa pandemia tilanne, yhdistyksen resurssit ja vasta alkanut yhteistyö, jolloin yhteistyötä ei ole tehty vielä edellisen vuoden aikana. Kuten aiemmin tuli ilmi sosiaali- ja terveysjärjestöt toimivat hyvin erilaisin resurssein ja yhteistyöhön käytettävä aika voi erota merkittävästi. Tämä resurssi ero ilmeni avoimessa kysymyksessä, jossa kysyttiin ”Mitä muuta tulisi ottaa huomioon yhteistyötä kehittäessä?”. Tilaajan kannattaa avoimesti keskustella yhdistysten kanssa aktiivisuudesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Tilaajan on pohdittava työyhteisössä omia resursseja ja mahdollisuuksista tukea yhdistysten aktiivisuutta, jos yhdistys kokee sille oman toiminnan kannalta tarvetta.

OLKA toimii yhdistysten ja sairaalan välisen yhteistyön yhdyspintana. Kysyttäessä ”Miten OLKA voisi tukea yhteistyötä?”, nousi sielläkin esille viestinnän ja sen monikanavaisuuden merkitys. Monikanavaisuuden lisäksi viestinnässä kannattaa kiinnittää huomioon kohderyhmään, jolle viestitään. Merkittäväksi asiaksi nousi OLKA-toiminnan jalkautuminen sairaalassa. Kuopion OLKA-toiminta ehti olla käynnissä vain vuoden ennen pandemian alkua, tämän takia toiminta ei ole juurtunut vielä sairaalan osastoille. Lisäksi pandemian tuomat rajoitukset ovat hidastaneet jalkautumista. Nyt jalkautuminen on merkittävässä roolissa, jotta toimintaa voidaan viedä eteenpäin. Jalkautuessa sairaalaan tilaajan on tärkeää korostaa miten sairaalan eri osastot, henkilökunta ja potilaat hyötyvät OLKA-toiminnasta. Jalkautumista ei kannata tehdä yksin vaan ottaa yhdistykset mukaan jalkautumaan, jolla lisätään toiminnan vaikuttavuutta.

Tuloksissa näkyi halu vastavuoroisuuteen ja toisten toiminnan tukemiseen. Owl Groupin tuottaman selvityksen mukaan jopa 89 % vastaajista arvioi pandemian vaikutukset melko suureksi tai sitäkin suuremmaksi. Selvitys on tehty STEAn vuoden 2020 tuloksellisuusraportin koronavälilehden vastausten pohjalta. Suurimmalla osalla (69 %) vastanneista, toimintaa osallistuneiden määrä oli vähentynyt. 74 % vastanneista oli joutunut lopettamaan jonkun toimintamuodon pandemian aikana tai sen takia. (Owal Group 2021, 16.) Pandemian vaikutukset näkyvät pitkään ja on tärkeää, että sosiaali- ja terveysjärjestöt pitävät yhtä. Toisten tukeminen ja yhteisellä äänellä puhuminen tukee sosiaali- ja terveysjärjestöjen aitoa integroitumista sote-uudistuksessa. Tätä kehittämistyötä voidaan pitää yhtenä askeleena kohti yhteisellä äänellä puhumista.

Yhteistyömuodot ja niiden kehittäminen

Kehittämistyössä ilmeni, että merkittävä osa näki kehitettävää yhteistyömuodoissa. Yhteistyömuodoista yleisin oli esitteet OLKA-pisteellä (90 %). Erityisesti tämän ollessa ainut yhteistyömuoto on hyvä tuoda ilmi, miten tärkeää on esitteiden ajantasaisuus. Ajantasaisuus edistää potilaan ja hänen läheisen mahdollisuuksia löytää yhdistyksen toiminnan pariin. Voimavarojen ollessa vähissä, lisää virheellinen tieto kynnystä hakea tukea.

OLKA-brändillä on tarjota yhdistyksille useita yhteistyömuotoja ja niitä tulisi markkinoida säännöllisesti, koska tiedonpuute voi olla este yhteistyömuotojen syntyyn. OLKA-brändi tuo toiminnalle raamit, mutta toiminnan on tarkoitus vastata toimialueen tarpeisiin. Näin ollen uusien yhteistyömuotojen ideointi säännöllisesti on tärkeää. Uusien ideoiden myötä voi syntyä uusia yhteistyömuotoja, jotka palvelevat OLKAN ja yhdistysten yhteistyötä sekä potilaita ja heidän läheisiään. On ensiarvoisen tärkeää, että yhdistykset pääsevät hyödyntämään OLKA-toimintaa kokonaisvaltaisesti.

Opinnäytetyössä kysyttiin, ”Jos mikään ei olisi rajana tai esteenä, millaisia yhteistyömuotoja yhdistyksellä ja OLKalla voisi olla?”. Erityisesti kehittämispajassa syntyi runsaasti ideoita. Nämä samat teemat toistuivat kyselylomakkeen vastauksissa. Uusissa ideoissa näkyy selkeästi halu tehdä yhdessä ja tiiviisti yhteistyötä, jossa molempien osapuolten tietoa ja resursseja hyödynnetään. Jos ideoita halutaan viedä käytäntöön, tulee niihin tarttua napakalla jatkokehittävällä otteella. Muuten ideat jäävät kehittämistyön sisällä nousseiksi puheiksi. Säännölliset tapaamiset, kehittämispajat ja infotilaisuudet tukevat uusien ideoiden eteenpäin vientiä ja yhteistyötä. Yhdessä tekeminen tukee yhdistysten mahdollisuutta verkostoitua ja olla aktiivinen osapuoli OLKA-toiminnan suunnittelussa. Yhdistyksillä on vahva kiinnostus olla osana OLKA-toiminnan jalkauttamista sairaalaan. Tämä tukee yhdistysten näkyvyyttä sairaalassa ja heidän yhteistyötänsä sairaalan kanssa. Infotaulujen hyödyntäminen toisi yhden alustan viestiä potilaille, heidän läheisilleen ja henkilökunnalle. Tällä hetkellä yhdistysten ajantasaiset toiminnot näkyvät tulostettuina esitteinä OLKA-pisteen seinällä.

Kehittämistyössä nousi ilmi, että yhteistyömuotojen toimivuutta tukee viestinnän tehostaminen. Tämä voi käsittää OLKAN ja yhdistysten välistä viestintää, mutta myös OLKAN ulkoista viestintää tapahtumista ja toiminnoista.

Yhteiset koulutukset esimerkiksi vertaistukijoille nähtiin ideaksi, johon tulisi tarttua ensimmäisenä. Yhteinen koulutus tai valmennus tukee vertaistukijan kykyä toimia toisen tukena. Yhtei-

set koulutukset lisäävät vapaaehtoisen vertaistukijan tietoa ja mahdollisuuksia osallistua OLKAN ja häntä koskevien yhdistysten toimintaan. OLKAssa toimivat vertaistukijat käyvät joko oman yhdistyksen kautta valmennuksen tai OLKAN TOIVO-valmennuksen. TOIVO-valmennuksessa vertaistukijat tulevat erilaisista taustoista ja osallistujilla voi olla eri diagnoosi taustalla. Kuten kehittämispajassa ilmeni yhteiset koulutukset ja valmennukset vaativat suunnittelua ja teemoittamista. Teemoittaminen helpottaa pienillä resursseilla toimivia yhdistyksiä osallistumaan yhteisiin valmennuksiin, johon heidän yhdistyksensä kohderyhmä osallistuu. OLKAN vertaistukijoille tarkoitetut lisävalmennukset voisi toimia yhtenä yhteisten valmennuksen muotona.

Viestintä, vuorovaikutus ja verkostoituminen

Koko opinnäytetyön läpileikkaava aihe on viestintä ja ihmisten välinen vuorovaikutus, joka useassa kohtaa nousi esille yhteistyön merkittävänä tekijänä. Kuten Jellin (2015) viestintäoppaassa ilmenee, viestinnän tulee olla osa toimintaa eikä erillinen muusta. On selkeää, että viestinnän tulee olla suunnitelmallista. Tiimityöpajassa ilmeni, että tilaajan työntekijät ovat monipuolisia viestijöitä. Monipuolisuus tuo viestintään vivahteita ja vaihtelevuutta, suunnitelmallisuus huomioiden. Viestintä kuuluu kaikille ja vastuualueiden jakaminen helpottaa työskentelyä, mutta niissä liian tiukasti pitäytyminen voi tuoda omat haasteensa. Jokaisen tulisi olla pääpiirtein tietoinen kokonaistilanteesta, jotta viestintä ei olisi yhden henkilön varassa.

Leikkimielinen tarina avasi ajatuksia, millaisia haavekuvia tilaajalla olisi OLKA-toiminnan suhteen. Nämä haavekuvat vaativat varmasti muutakin kuin tehokasta viestintää, mutta kuvaavat hyvin miten merkittävä rooli viestinnällä on. Hyvästä toiminnasta ei ole hyötyä, jos ihmiset eivät ole tietoisia OLKA-toiminnasta.

Viestintä nähtiin kehittyneen aiempaan verrattuna. Sitä oli toteutettu suunnitelmallisemmin ja aktiivisemmin, joka selittyy muun muassa resurssien kasvulla. Viestinnän nykytilan arviointi mahdollisti tilaajan näkemään asioita, joihin omalla toiminnallaan pystyy vaikuttamaan. Moninainen toimintaympäristö, kahden erilaisen toimijan yhteistyö (sairaalan ja järjestön) tuo toimintaa viestinnällisiä haasteita erityisesti sairaalan suuntaan. Nämä haasteet tilaaja on tunnistanut ja pyrkii löytämään keinoja ongelman ratkaisemiseksi.

Tässä kehittämistyössä nousi esille, että yhdistykset tavoitetaan parhaiten sähköpostitse. Tilaajan on huomioitava, että tämä ei ole ainut viestintäkanava ja vaihtelua löytyy yhdistysten väliltä.

Monikanavaisuus ja kohdentaminen edistävät viestinnän tehokkuutta. Sähköposti on viestintäkanavana hyvä, koska se ei ole aikaan sidonnainen ja viesti säilyy sähköpostissa. Elämme maailmassa, jossa tiedon tulva on valtava, joten viestin tulee olla houkutteleva ja uudistuva. Tämä vähentää riskiä, ettei viesti huku kaiken tietotulvan alle. Viestinnän tulisi olla aktiivista, ja suurin osa (64 %) kyselyyn vastaajista toivoi OLKAN viestivän kuukausittain. Haastattelussa Seinäjoen OLKA-koordinaattori Tarja Kulmala (2022) totesi, että siinä kohtaa muut vasta kiinnostuvat, kun itselle tulee viestinnällinen ähky. Tämä on hyvä pitää mielessä viestintää suunniteltaessa.

OLKAN viestinnällisiin kohderyhmiin nousi esille kolmetoista (13) pääryhmää. Kohderyhmien esille tuonti helpottaa tilaajan hahmottamista, miten laajalle ja erilaiselle joukolle viestintää tehdään. Viestintää suunniteltaessa on tärkeä miettiä mitä kohderyhmää tavoitellaan, eikä kaikille kannata suunnata kaikkea. Kohderyhmien esille tuonti nosti esille miten viestinnällinen pääpaino voi muuttua ja elää tilanteiden mukaan. Opinnäytetyö rajautui yhdistysyhteistyöhön ja sitä tukevaan viestintään. Tiimityöpajassa nousi esille, että tämän lisäksi viestinnällinen pääpaino tulisi olla sairaalan henkilökunnalle ja päättäjiin kohdistuvassa viestinnässä. Tämä tieto oli kehittämistyön kannalta ensiarvoista.

Sairaalan henkilökunnalle ja päättäjille kohdennettuun viestintään voidaan yhdistää OLKAN ja yhdistysten välinen yhteistyö. Kuten aiemmin opinnäytetyössä on noussut ilmi, että ilman OLKAN ja yhdistysten välistä yhteistyötä ei olisi sellaisenaan OLKA-toimintaa. OLKA edustaa kaikkia sosiaali- ja terveysalan järjestöjä sairaalassa. Yhdessä tekeminen lisää viestin vaikuttavuutta ja uskottavuutta. Sillä yhdistetään osaamista ja viestin moniäänisyys kuuluu paremmin (Järjestöhautomo 2022).

Työpajassa nousseet kohderyhmiin kohdistuvat viestinnälliset piirteet voidaan liittää suoraan viestintäsuunnitelmaan ja nousseista ideoista kannattaa keskustella. Jos niiden eteenpäin vieminen koetaan merkittäväksi, kannattaa niitä lähteä jatkokehittämään. Jatkokehittäminen näiden ideoiden ympärille voi tapahtua toisen työpajan avulla tai SWOT-analyysillä. SWOT-analyysi on arviointimenetelmä, jota esimerkiksi voi käyttää jonkin idean käytettävyyden arviointiin. Sen avulla määritetään arvioinnin kohteen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. (Opintokeskus Sivis 2022.) Käyttäessä työpajaa jatkokehittämiseen, kannattaa miettiä tarkemmin SWOT-analyysissäkin käytettyjä arvioinnin kohteita.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää sekä tiivistää OLKAN ja yhdistysten välistä yhteistyötä. Sen tarkoituksena oli löytää yhteistyötä tukevia asioita ja pohtia yhteistyömuotojen ajantasaisuutta. Opinnäytetyön tavoite oli lisätä yhdistysten tietoisuutta OLKA-toiminnasta sekä kirkastaa OLKA-toiminnan roolia ja hyötyä yhdistyksille. Yhdessä tekemisen tavoitteena oli lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta OLKAN ja yhdistysten välillä. Tavoitteisiin päästiin hyvin ja tuloksista saatiin vastauksia tutkimusongelmiin. Tietyiltä osin aiheeseen olisi kaivannut vielä lisää syvyyttä ja osa tutkimusongelmista jää tuloksissa pintapuoleisiksi.

Menetelminä tutkimuksessa käytettiin kahta työpajaa, joista toinen toteutettiin yhdessä yhdistysten kanssa ja toinen Tukipilarin henkilöstölle. Toisena menetelmänä oli sähköinen kysely yhdistyksille. Työpajat menetelminä olivat tutkimusongelman kannalta täysin oikeat. Työpajat tuottivat tärkeää tietoa tutkimukseen, nosti uusia kehittämisen kohteita esille ja toimi erittäin hyvin tiedon lisääjänä sekä me-henkisyyden kasvattajana. Jälkeenpäin ajateltuna olisin toteuttanut kehittämispajoja yhdistyksille kaksi. Kaksi työpajaa eri ajankohtana olisi mahdollistanut useamman henkilön osallistumisen kehittämispajaan. Lisäksi olisin ajallisesti pidentänyt kaikkia työpajoja, jotta niissä olisi ollut paremmin aikaa syvempään pohdintaan.

Opinnäytetyön kannalta kyselylomake oli merkittävä menetelmä. Se mahdollisti sellaisten yhdistysten osallisuuden, jotka eivät päässeet työpajaan. Kyselylomakkeessa pystyi kattavasti ja kätevästi kysymään tutkimuksen kannalta oleellisia kysymyksiä. Kysely kokonaisuutena oli hyvä, mutta osa kysymyksistä olisi pitänyt muotoilla eri tavalla ja osaan olisi pitänyt käyttää erilaista kysymystyyppiä. Avoimet kysymykset ovat hyviä ja antaa usein paremmin laadullista tietoa. Niissä ilmeni kuitenkin huonoja puolia, kuten niihin vastaaminen jää usein suppeaksi ja kysymykset voidaan tulkita eri tavoin. Avointen kysymysten tulosten käsittely ei ole suoraviivaista. Tämän kehittämistyön perusjoukko oli hyvin tiedossa, mutta kato oli iso. Vastausprosentti jäi pieneksi (6,39 %), joten siltä osin avoimet kysymykset olivat tarpeen. Tässä kehittämistyössä ei ole kuitenkaan oleellisinta tietää koko perusjoukon mielipidettä. Tutkimustuloksista ei voida tehdä yleistyksiä, mutta jokaisella mielipiteellä on merkitystä yhteistyötä kehittäessä. Näin ollen tulokset ovat käyttökelpoisia toimintaa kehittäessä. (Wivolin 2019.)

Tuloksissa nousi esille, että yhteistyön nykytila nähtiin hyvänä, mutta siitä löydettiin edelleen kehitettävää. Tuloksissa keskeistä oli millainen merkitys viestinnällä, vuorovaikutuksella ja ymmärryksellä toisen toiminnasta oli yhteistyön sujuvuuden kannalta. Lisäksi työpajat antoivat

arvokasta tietoa ja niiden avulla löytyi uusia asioita, joita toiminnassa voidaan kehittää. Tuloksia voidaan hyödyntää toiminnan kehittämässä ja sen keskeisiä asioita voidaan soveltuvin osin käyttää muun yhteistyön kehittämässä.

6.1 Opas videolle – ”Yhdistykset OLKA-toiminnassa”

Tutkimuksen lähtökohtana oli tuottaa tietoa, jolla OLKAn ja yhdistysten yhteistyötä voidaan tukea ja kehittää. Tieto halutaan jalkauttaa pysyväksi osaksi toimintaa ja tutkimuksen tulosten pohjalta sen tueksi syntyi opas videolle – ”Yhdistykset OLKA-toiminnassa” (liite 6). Tuotos ei ollut opinnäytetyöprosessin alussa selkeä, vaan se muotoutui lopulliseen muotoonsa vasta tulosten ja tilaajan kanssa käydyn keskustelun jälkeen. Keskustelussa ilmeni, että tilaajalla olisi tarve videolle, jossa OLKA-toimintaa esitellään yhdistysnäkökulmasta ja tutkimuksessa nousseet asiat tukisivat videon suunnittelua. Video edistää tiedon ketterää siirtymistä ja lisääntymistä yhdistysten keskuudessa. Oppaan on tarkoitus tukea tilaajaa videon sujuvassa toteuttamisessa ja antaa pohjaa videon asianmukaiseen rakentamiseen.

Opas pohjautuu tutkimuksessa esitettyihin asioihin ja tehtyihin johtopäätöksiin sekä olemassa olevaan tietoon. Oppaaseen on nostettu esille, kenelle video on tarkoitettu, mitä viestitään ja millainen vaikutus sillä halutaan saada. Siihen on kirjattu mitä videon teossa ja sen sisällössä tulee ottaa huomioon ja korostetaan, että video kannattaa tehdä yhteistyössä yhdistysten kanssa. Yhdessä tekeminen lisää yhteisöllisyyttä ja omalta osaltaan jo kasvattaa yhdistysten tietoisuutta OLKA-toiminnasta. Lisäksi esiintyminen videolla lisää yhdistyksen näkyvyyttä. Oppaassa on porauduttu videon sisältöön ja siitä löytyy karkeasti videon käsikirjoitus, mutta se rohkaisee yhteiskehittämään sitä lopulliseen muotoonsa. On suotavaa, että tilaajaa suunnittelee sitä tietyiltä osin yhdessä yhdistysten kanssa ja mukauttaa sen omannäköiseksi.

Kuten tuloksissa ilmeni, viestintää tulee kohdentaa, joten videon sisältöä ja jakelukanavia on kohdennettu yhdistyksille. Videon viestin kohdentaminen takaa myös sen, ettei videosta tule liian pitkä ja se säilyttää mielenkiinnon alusta loppuun saakka. Oppaassa esitettyjä asioita ja videon osasisältöä voidaan hyödyntää myös muissa videoissa. Vastaavia videoita voidaan toteuttaa myös muille OLKAn sidosryhmille, kuten kehittämistyössäkin ilmenneet sairaalan eri tasot ja päättäjät.

Tuotoksen lopullinen muoto kehittyi vasta prosessin melko loppuvaiheessa. Pitkään vaikutti siltä, että opinnäytetyön lopputuotos on tilaajalle esitetty tutkimustieto, johtopäätökset ja kehittämissuositukset. Jos tuotos olisi ollut selkeämpi läpi prosessin tai muodostunut hiukan aiemmin, olisi oppaan pohjalta voitu toteuttaa video jo kehittämistyön aikana. Tämä olisi mahdollistanut tuotoksen testaamista käytännössä ja lisännyt yhteiskehittämistä tutkimukseen. Opinnäytetyössä nousseet tulokset ja johtopäätökset sekä opas esitetään tilaajalle ja OLKA-verkostolle. Tämä tukee tilaajan mahdollisuutta jalkauttaa tietoa osaksi toimintaa.

6.2 Kehittämissuositukset

Käsittelen tässä aluvuossa muita yhteistyötä tukevia kehittämissuosituksia tilaajalle. Nämä kehittämissuositukset ovat muodostuneet tutkimuksen aikana ja pohjautuvat siinä ilmenneeseen teoriaan sekä tutkimustuloksiin. Kehittämissuositukset eivät ole esitetty tärkeysjärjestyksessä, koska sellaista ei voida määrittää.

Työkalut viestintään ja oikeiden kanavien löytäminen

Tilaajan viestinnässä on tapahtunut kehitystä opinnäytetyöprosessin alkuun verrattuna, mutta sen kehittäminen jatkuu edelleen. Opinnäytetyö tuki tilaajaa tunnistamaan muun muassa viestinnällisiä kehittämiskohteita. Viestinnän aktivoiminen, kohdentaminen ja oikeiden kanavien löytäminen vaatii edelleen hiomista. Tuloksissa yhdistykset kokivat sopivaksi yhteydenpito aktiivisuudeksi kuukausittaista (64 %) ja yhdistyksiä koskevissa asioissa (27 %) tapahtuvaa viestintää. Sähköposti viestintäkanavana nähtiin ensisijaisena kanavana ja se on luontainen työkalu tämän tapaiseen viestintään. Uskon, että se säilyttää asemansa yhtenä ensisijaisena viestintäkanavana yhdistyksille.

Yhdistyksille viestiessä kannattaa ottaa mukaan muita, kevyempiä viestintäkanavia, kuten tuloksissa esille noussut Facebook (55 %). Kevyemmissä viestintäkanavissa viestinnän tulee olla tuloksissa noussutta viestintätiheyttä aktiivisempaa. Erityisesti Facebookissa viestin selkeä kohdentaminen on ensisijaisen tärkeää. Facebookissa viestintämenetelmäksi toimii tekstin ja kuvien rinnalle myös videot, kuten oppaan pohjalta tehty video. Facebookissa on mahdollista tehdä myös ryhmiä esimerkiksi yhteistyöyhdistyksille ja vapaaehtoisille omansa. Helpottaisiko ryhmät viestinkohdentamista Facebookissa?

OLKA Kuopion käytössä on viestinnänvuosikello, jota päivitetään vuosittain kesän jälkeen. Viestinnän helpottamiseksi tilaajan kannattaa miettiä seuraavia asioita. Onko viestinnänvuosikello selkeästi ja helposti nähtävissä tai muokattavissa? Onko siihen kirjattu, milloin tapahtumista aloitetaan markkinoimaan? Auttaisiko viestintää, jos omaan työkalenteriin lisää päivät, jolloin markkinointi aloitetaan? Onko tarve päivittää vuosikelloa aktiivisemmin? Olisiko muista viestinnän työkaluista hyötyä?

Kehittämispajat ja infotilaisuudet

Opinnäytetyön tuloksissa nousi esille, että yhdistykset kokevat kehittämispajat ja infotilaisuudet merkittävänä osana yhteistyön kehittämistä. Vastaavia kokonaisuuksia kannattaa teemoittaa, joka helpottaa kehittämispajojen tavoitteiden luontia. Sekä kehittämispajojen että infotilaisuuksien teemoittaminen helpottaa yhdistysten hahmottamista heitä koskevat kokonaisuudet. Tämä tukee sitä, että yhdistys voi käyttää omia resursseja oikein ja heitä koskeviin asioihin. Kuten aiemmin työssä ilmeni, näistä kannattaa viestiä visuaalisesti, houkuttelevasti ja ähkyyn asti.

Kehittämispajoja voidaan toteuttaa myös muiden sidosryhmien kanssa kuten vapaaehtoiset ja sairaalan yksiköiden yhdyshenkilöt. Toimintaa tukee tämän lisäksi työntekijöiden omat kehittämispajat. Ajoittain ulkopuolisesta fasilitoinnista katsoisin olevan hyötyä. Tällä voidaan tukea sitä, että kaikki olemassa oleva tieto tulee käyttöön. Lisäksi se voi tuoda ajattelulle uusia ulottuvuuksia.

Yhdessä tekeminen

Yhdessä tekeminen lisää ja vahvistaa vuorovaikutusta sekä tietoisuutta toisen toiminnasta. Läpi opinnäytetyö prosessin se on ollut kantava teema, jonka suosittelen säilyttämään. Sillä tuetaan yhteisöllisyyttä, joka tuloksissa nähtiin yhteistyötä tukevaksi asiaksi sekä sillä on vaikutus halutun viestin vaikuttavuuteen. Yhdessä tekeminen ei aina tarkoita mitään suuria tekoja, vaan pienetkin asiat, tapahtumat ja viestit kannattaa toteuttaa yhdessä yhdistysten kanssa. Yhdessä tekeminen ja aito kiinnostus kasvattaa luottamusta. Yleensä hyvä lähtee kiertämään ja itsestä antaminen usein palautuu takaisin itselle. Ei välttämättä samanaikaisesti, mutta ajan kanssa. Haastattelussa Seinäjoen OLKA-koordinaattori Tarja Kulmala (2022) nosti esille, että heillä toimintaa ei tehdä ikinä yksin ja yhdistykset ovat tietoisia kaikesta mitä tapahtuu. Rohkaisen tilaajaa kiinnittämään tähän entistä enemmän huomiota.

Kyselyn uusiminen

Kyselyn uusiminen kertaalleen tai tasaisin väliajoin, tukee yhteistyön jatkokehittämistä. Kysely osoitti tämänhetkiset asiat yhteistyöstä ja sitä tukevista asioista. Kokemukset voivat muuttua ajansaatossa ja niihin voi herätä myöhemmin jotain lisättävää. Jokaisella palautteella on merkitystä yhteistyötä kehittäessä, mutta uusiminen mahdollistaa arvokkaan lisätiedon sellaisilta yhdistyksiltä, jotka eivät tähän kehittämistyöhön osallistuneet. Kyselyn sisältö kannattaa säilyttää mahdollisimman samana, jotta muutosta on helpompi verrata. Väärinkäsityksen minimoimiseksi muotoilisin kuitenkin muutaman kysymyksen uudestaan tai tekisin niistä suljettuja kysymyksiä.

6.3 Opinnäytetyö prosessina ja ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessi alkoi tammikuussa 2022. Aihe opinnäytetyölle muotoutui harjoitteluni lopussa yhdessä tilaajan kanssa. Prosessi alkoi yhteistyösopimuksella ja tilaajapalaverilla, jossa aihetta rajattiin nykyiseen muotoonsa. Prosessi alkoi teoriapohjan kartoittamisella. Tämä oli tärkeä osa prosessia, jotta ymmärtäisin tutkittavaa ilmiötä paremmin. Perinteisten kirjallisten lähteiden rinnalla halusin hyödyntää OLKA-verkostosta löytyvää tietoa. Työn aihe huomioi- den, kysyin haastateltavaksi sellaisia verkoston jäseniä, joilla on tiivistä ja aktiivista yhdistysyhteistyötä. Haastattelut toteutettiin verkossa ja ne olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluja. Ne antoivat minulle kallisarvoista kokemusta haastatteluiden pitämisestä ja työn kannalta arvokasta tietoa. Oman näkemykseni mukaan haastattelut olivat myös haastateltaville ajatuksia herättäviä.

Tulevaisuutta ajatellen yksi tärkeä oppimiskokemus on kirjoittaa kokemuksia ja omaa oppimista ylös koko prosessin ajan. Nyt jälkeenpäin kaikkea oppimista on haasteellista enää muistaa, koska opinnäytetyöprosessi on ollut suhteellisen pitkä, noin yhdeksän kuukautta kestävä. Luonteeltani olen sellainen, että tärkeissä asioissa vaadin itseltäni paljon. Tämä ilmeni myös tässä kehittämistyössä, jossa omalla toiminnallani pyrin aina parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Ammatillisena kasvuna voidaan pitää sitä, että olen oppinut olemaan itselleni armollisempi. Opinnäytetyön aikana on pitänyt opetella hyväksymään nopeitakin muutoksia ja epävarmuuksia mitä prosessin aikana ilmeni. Sen myötä olen oppinut lisää ammatillista joustavuutta, muutos- ja stressinsietokykyä.

Tämä kehittämistyö on käytännönläheinen ja siinä on käytetty yhteiskehittämisen menetelmiä. Alkuperäisessä suunnitelmassa tiimityöpaja olisi ollut ennen kehittämispajaa. Tiimityöpajassa ilmenneitä asioita olisi käytetty kehittämispajan suunnittelun pohjalla. Aikatauluihin tuli sairastelujen myötä muutoksia ja työpajat vaihtoivat paikkaa. Lisäksi aineistonkeruun ajankohta hiukan viivästyi. Aluksi nämä muutokset tuntuivat haasteelliselta, mutta ohjaavalta lehtorilta ja tilaajalta saadun tuen myötä prosessi kirkastui taas uudelleen. Koko prosessin ajan olen saanut sopivasti tarvitsemaani tukea ja apua.

Työpajojen suunnittelu oli mielenkiintoinen ja antoisa prosessi. Teoria antoi minulle hyvän pohjan, mutta haasteelliseksi koin aikataulun hahmottamisen ja kehittämistyön kannalta oikeanlaisen sisällön luomisen. Lisäksi fasilitaattorina toimiminen oli minulle uutta, vaikka ryhmänohjaamisesta minulla on kokemusta. Kehittämistyöpajan osalta tein saatekirjeen (liite 3) ja mainoksen (liite 4). Mainoksen tekemisessä hyödynsin Canva - suunnittelutyökalua, jonka käyttö oli minulle tuttua harjoittelujeni myötä. Kehittämispajassa palaute kerättiin puhuva keppi menetelmällä. Siinä ilmeni, että työpaja koettiin edistäneen yhteistyötä. Tiimityöpajassa palautteen keräsin Google Forms -lomakkeella, jossa keräsin palautetta työpajan sisällöstä ja fasilitaattorin roolistani. Suurin osa koki tiimityöpajan mielenkiintoiseksi, saaden sieltä uusia ideoita, joita voi jatkossa hyödyntää. Hajontaa taas oli kysyttäessä ”Kartoittiko työpaja viestintän nykytilaa ja oliko työpajassa annettu tieto hyödyllistä?”. Fasilitoinnin palautteessa ilmeni, että suurin osa piti fasilitaattoria asiantuntevana, valmistautuneena, selkeänä, joka tuki ryhmää sekä rohkaisi ja varmisti kaikkien osallistumisen. Hajontaa vastauksissa oli puolestaan roolissa pysymisessä ja puolueettomuudessa. Koen palautteet totuudenmukaisina. Kokemuksena molemmat työpajat olivat antoisia ja antoi itselleni varmuutta toimia fasilitaattorina. Suoriuduin mielestäni niistä hyvin, mutta omasta mielestäniikin kehitettävää edelleen on kuten roolissa pysyminen ja puolueettomuus. Erityisesti kun kyseessä on tutut osallistujat.

Yhdistyksille suunnattu kysely toteutettiin Webropol -ohjelmalla, jota en ollut aiemmin käyttänyt. Opettelin ohjelman käytön tämän kehittämistyön aikana. Tämän takia toteutettiin testikysely, jolla pystyttiin varmistamaan haluttu lopputulos. Kysymysten luonti teorian ja työpajojen pohjalta oli luontevaa. Haasteita loi kuitenkin kysymysten oikeanlainen muotoilu ja oikeanlaisten kysymystyyppien käyttö. Kyselystä tuli mielestäni sopivan pituinen ja kysymykset olivat aineiston kannalta oleellisia. Tulosten analyysissä huomasin, että kysymysten muotoilu olisi pitänyt olla vielä tarkempaa ja jälkikäteen olisin osassa käyttänyt avointen kysymysten sijaan suljettuja kysymyksiä.

Aineistoa pohtiessani, työpajoissa ja kyselyn avoimissa kysymyksissä käytin apuna teemoittamista. Käytin kyselyn aineiston analyysiin apuna Webropolin omaa analysointityökalua ja kuvioiden teossa Excel -laskentataulukko-ohjelmistoa. Exceliä olen käyttänyt aiemmin, mutta sen käyttö on ollut vähäistä ja tässä kehittämistyössä käytetyt ominaisuudet minulle uusia. Kyselyn vastausten analysoimisessa erityisesti haasteeksi nousi avoimet kysymykset, joiden vastaukset muodostuivat yhdestä tai useammasta virkkeestä. Kuten aiemmin esitin, määrällisesti otos jäi pieneksi, mutta laadullisesti tuloksista saatiin arvokasta tietoa. Omat haasteensa on tuonut se, että tulokset, ja niistä syntyvät johtopäätökset koostuvat monesta palasesta. Näiden palojen yhteen kokoaminen on vaatinut järjestelmällisyyttä ja taitoa havaita aineistosta oleelliset asiat.

Tämän kehittämistyön lähtökohtana oli tuottaa käytännönläheistä tietoa, jolla OLKAN ja yhdistysten yhteistyötä voidaan edistää. Konkreettiseksi tuotokseksi muodostui opas videolle. Aluksi koin haasteelliseksi hahmottaa, mitä opas pitäisi sisällä ja miten saisin oppaaseen sisällytettyä prosessin aikana kertynyttä tietoa yhteistyön tukemiseen. Toteutin oppaan Canva -suunnittelu-työkalulla, koska halusin siitä visuaalisesti mielenkiintoisen. Oppaan toteuttaminen helpottui siinä vaiheessa, kun ymmärsin ettei ole tarkoituksen mukaista antaa ”täysin valmista pakettia”. Koen, että osa ammatillista kasvua oli ymmärtää, että video kannattaa osasisällöltään tehdä yhteistyössä yhdistysten kanssa. Tämä oivallus jatkaa koko kehittämistyön teemaa.

Prosessi on ollut minulle antoisa. Olen päässyt opinnäytetyöprosessin aikana oppimaan paljon uutta ja hyödyntämään jo olemassa olevia taitojani. Prosessi on antanut minulle paljon sellaista kokemusta, joista uskon olevan ammatillisesti hyötyä tulevaisuudessa. Olen oppinut muun muassa suunnitelmallista kehittämistä, organisointia ja priorisointia, kasvattanut menetelmäosaamistani sekä olen kehittynyt asiatekstin kirjoittamisessa. Prosessi on haastanut, turhauttanut ja tuottanut onnistumisen iloa. Kokonaisuutena olen lopputulokseen tyytyväinen, tietäen, että annoin kehittämistyölle kaikkeni.

6.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Olen perehtynyt opinnäytetyöprosessin alussa rehtorineuvosto Arene ry:n tekemään ammattikorkeakouluille koottuun eettisiin suosituksiin. Olen noudattanut tässä opinnäytetyössä hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Tämä turvaa sen, että työn tulokset ovat luotettavia, uskottavia ja eettisesti hyväksyttäviä. Kehittämistyössäni olen toiminut rehellisesti ja huolellisesti, tuoden ilmi asiat sellaisena, kun ne ovat. Tavoitteena oli kirjoittaa kunnioittavasti ja olen opinnäytetyössäni

yrittänyt perustella valintojani sekä pohtinut niiden seurauksia. Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt merkitsemään lähdeviittaukset ammattikorkeakouluni ohjeiden mukaisesti. Ymmärrän, että opinnäytetyö käy läpi plagiointiohjelman. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2020; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6–8.)

Tähän opinnäytetyöhön ei ole tarvittu erillistä tutkimuslupaa. Kyselyyn liitettiin asiaankuuluva saatekirje (liite 1), seloste henkilötietojen käsittelytoimista (liite 5) ja kysymys ”Suostun osallistumaan opinnäytetyössä tehtävään tutkimukseen”. Opinnäytetyössä kyselyyn osallistujien yksityisyys säilytettiin. Avointen kysymysten vastaukset ovat teemoitettu ja tulokset ovat esitetty niin, ettei vastaajat ole niistä tunnistettavissa. Opinnäytetyössäni olen käsitellyt kyselyn henkilötietoja selosteen mukaisesti. Kehittämistyön aineistoa olen käsitellyt ja käyttänyt asianmukaisesti. Kehittämispajaan varten ei tehty erillistä selostetta henkilötietojen käsittelytoimista. Jälkeenpäin sen tarvetta pohdimme yhdessä ohjaavan lehtorin kanssa. Vakuutan että tietoja, joita on tarvittu kehittämispajaan varten, on käsitelty myös edellä mainitun selosteen mukaisesti. Kehittämispajan kutsukirjeessä ilmeni mihin käyttötarkoitukseen kehittämispajan tulosta käytetään, joten ilmoittautumista voidaan pitää suostumuksena osallistua tutkimukseen. Kehittämispajan tuloksissa yksittäisten henkilöiden vastauksia ei voida tunnistaa.

Työn luotettavuus tarkastelee, onko opinnäytetyön tulokset totuudenmukaisia. Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa on määrällisiä piirteitä. Pohdin työn luotettavuutta molemmilta kanteilta. Määrällisessä tutkimuksessa puhutaan, validiteetista ja reliabiliteetista. Validiteetilla tarkoitetaan pätevyyttä eli onko mitattu sitä mitä on ollut aikomusta mitata. Tätä opinnäytetyötä tarkastellessa, validiteetti heijastuu kyselyyn. Kysely on mitannut oikeita asioita, mutta kysymysten tulkinta ja pieni otos voivat vaikuttaa tulosten vääristymiseen. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten pysyvyyttä, jolloin tulos ei vaihtelee mittauskerran mukaan. Uusintamittaus on ainoa pätevä keino todentaa reliabiliteetti. Arvioin tämän työn tulokset reliabiliteetiksi. Opinnäytetyössä tutkittavat asiat, yhteistyöhön vaikuttavat tekijät ja sitä tukevat asiat, voivat ajansaatossa kuitenkin muuttua. (Kananen 2015, 343–351; Peda.net-kouluverkko 2022.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden mittaaminen ei ole niin yksiselitteistä. Luotettavuudenarvioinnista käytetään monenlaista sanastoa, mutta asiasisältö ei muutu. Laadullisen tutkimuksen käsitteitä ovat esimerkiksi luotettavuus/totuudellisuus, siirrettävyys, riippuvuus, vahvistettavuus, saturaatio eli kylläntyminen ja kriteerivaliditeetti. Opinnäytetyön tulokset ovat totuudenmukaisia ja siirrettäviä. Olen pyrkinyt tuomaan ilmi tarpeeksi tarkasti, miten lopputu-

lokseen on päädytty. Laadullinen tutkimuksen ei ole tarkoitus tehdä yleistyksiä ja sen siirrettävyys on siirtäjän vastuulla. Riippuvuus määräytyy siten, että aineistoa on johdettu hyvin ja muut tulisivat samaan lopputulokseen. Pyrin huomioimaan opinnäytetyössäni, ettei omat ennakkoodotukset vaikuta prosessin kulkuun ja esitettyihin tuloksiin. Triangulaatiolla eli tässä tapauksessa teorian ja menetelmien yhdistämisellä, olen vaikuttanut kehittämistyön vahvistettavuuteen. Olen käyttänyt kehittämistyön tukena perehtymistä aikaisempiin tutkimuksiin yhteistyön kehittämisestä. Opinnäytetyössä on vedettävä raja johonkin, vaikka myöhemmin uutta tietoa voisi vielä ilmestyä. Tämän tukena olisi voinut käyttää saturaatiota eli kylläntymistä, jossa uusia tutkittavia otetaan mukaan siihen asti, kun he tuottavat tutkimukseen jotain uutta. (Kananen 2015, 352–355; Peda.net-kouluverkko 2022; Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka 2022.)

LÄHTEET

- Airila, Auli & Aho, Outi & Nykänen, Mikko 2016. Verkostot haltuun - ideoita toimialarajojen ylittämiseen nuorisotyössä. Helsinki: Työterveyslaitos. Viitattu 17.5.2022. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131565/Verkostot%20haltuun.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Aarnio, Pentti & Vuorinen, Riitta 1991. Vuorovaikutus ja yhteistyö. Jyväskylä: SKSK-KUSTANNUS OY
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 31.8.2022. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>
- Heikkinen, Hannu L. T. 2018. Toimintatutkimus: Kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa: Valli, Raine (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5., uudistettu painos. Keuruu: PS-kustannus
- Hirsjärvi, Sirkka, & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi
- Jelli 2015. Tietoa Pohjois-Karjalan yhdistyksistä. Viestintäopas. Viitattu 1.3.2022. <https://www.jelli.fi/assets/files/sites/6/2017/05/Viestintaopas.pdf>
- Järjestöhautomo - monikulttuurisen ja vaikuttavan kansalaisyhteiskunnan vahvistaja 2022. Yhteistyö ja verkostot. Viitattu 2.8.2022. <https://jarjestohautomo.fi/yhdistystietopankki/yhteistyö-ja-verkostot/>
- Kallio, Terhi 2015. Potilasjärjestöjen uudenlainen yhteistyö ja Potilastukipiste OLKA - muutostohtamisen pyörteissä. Laurea ammattikorkeakoulu. Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelma. Kriisi- ja erityistilanteiden johtaminen. Opinnäytetyö (YAMK). 26.8.2022. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/89644/Kallio_Terhi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kananen, Jorma 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Kaunismaa, Pekka (toim.) 2014. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Yhdistykset yhteistyössä? Kuvauksia keskisuomalaisten järjestöjen palveluista. Viitattu 22.4.2022. https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/humak_yhdistykset_yhteistyossa03.pdf
- Kaunismaa, Pekka 2021. Järjestöt ja nuorisjärjestöt – mitä ne ovat ja mitä ne tekevät? Teoksessa Aino Tormulainen (toim.) Kompassi Osaamiskeskus Kentaurin matkaan. Käsitteitä ja suuntia nuorisualan järjestöjen tutkimukseen, tilannekuvaan ja vaikuttavuuteen. Viitattu 22.4.2022. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/04/kompassi-osaamiskeskus-kentaurin-matkaan-2021-humak.pdf>
- Kaunismaa, Pekka & Lind, Kimmo 2022. Järjestöt valokeilaan. Teoksessa Pekka Kaunismaa (toim.) Järjestöt valokeilassa. Järjestöt organisaatioina, toimijoina ja tutkimuskohteina. Viitattu 12.4.2022. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2022/03/jarjestot-valokeilassa-lind-kaunismaa-humak.pdf>

- Kantojärvi, Päivi 2012. Fasilitointi luo uutta. (E-kirja.) Helsinki: Talentum
- Kansalaisareena 2021. Vapaaehtoiselle. Vapaaehtoistoiminnan määritelmä. Viitattu 20.4.2022. <https://kansalaisareena.fi/vapaaehtoiselle/vapaaehtoistoiminnan-maaritelma/>
- Koskela, Lasse & Koskinen, Jari & Lankinen, Pasi 2007. Viestintä verkostoissa ja innovaatioissa. Helsinki : WSOYpro
- Kortesuo, Katleena & Patjas, Liisa-Maria & Seppänen, Leea 2014. Pillillä vai pasuunalla? Viestinnän käsikirja yrittäjälle. Helsinki: Suomen Yrittäjien Sypoint Oy
- Kuula, Arja 2022. KvaliMOTV – Menetelmäopastuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto. Viitattu 1.3.2022. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_4.html
- Lapin sosiaali- ja terveysturva yhdistys ry 2017. Toimeksi.fi. Työpajoja toiminnan kehittämistyöpajoihin. Viitattu 3.3.2022. <https://www.toimeksi.fi/kansalais-ja-yhdistystoimijoille/arvioinnin-tyokaluja-ja-menetelmia/vapaaehtoistoiminnan-arviointi-ja-kehittaminen/tyokaluja-toiminnan-kehittamistyopajoihin/>
- Lind, Kimmo 2020. Kenen äänellä, millä asialla? Sosiaali- ja terveysjärjestöjen edustuksellisuus, toimintaympäristön muutokset ja operatiivisen johdon toimijuus. Viitattu 22.4.2022. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/71033/978-951-39-8224-9_vai-tos_2020_08_29_jyx.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Loimu, Kari 2013a. Yhdistystoiminnan käsikirja. 6., uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro
- Loimu, Kari 2013b. Yhdistyksen ABC. Opas yhdistystoimintaan. Helsinki: Into Kustannus Oy
- Mikkonen, Irja & Saarinen, Anja 2018. Vertaistuki sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tietosanomama
- Mönkkönen, Kaarina 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä – Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus
- Nummi, Pepe 2007. Fasilitaattorin käsikirja. Tarina siitä miten Ykä Hirvi vie ryhmän tuskasta tulokseen. Helsinki: Prima Oy
- OLKA 2022a. OLKA-toiminta. Tietoa OLKAsta. Viitattu 28.2.2022. <https://olkatoiminta.fi/tietoa-olkasta/>
- OLKA 2022b. OLKA-toiminta. Toimipaikat. Viitattu 28.2.2022. <https://olkatoiminta.fi/toimipaikat/>
- OLKA 2022c. OLKA-toiminta. Palvelulinjat. Viitattu 28.2.2022. <https://olkatoiminta.fi/palvelulinjat/>
- OLKA 2022d. OLKA-toiminta. Viitattu 28.2.2022. <https://olkatoiminta.fi/>
- OLKA 2022e OLKA® koordinoitua järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa sairaalassa. OLKAa hyvä! –valmennus OLKA Etelä-Karjala, OLKA Hämeenlinna ja OLKA Kuopio. Tämä tiedosto on OLKA-verkoston hallussa. Viitattu 17.5.2022.
- OLKA 2022f. Käsikirja OLKA-toiminnan työntekijöille. Tämä tiedosto on OLKA-verkoston hallussa. Viitattu 29.3.2022.

- OLKA 2022g. Materiaalit. Tietoa Toivo-sovelluksesta. Viitattu 4.3.2022. <https://olkatoiminta.fi/materiaalit/tietoa-toivo-sovelluksesta/>
- Opintokeskus Sivis 2022. SWOT-analyysi. Viitattu 17.8.2022. <https://www.ok-sivis.fi/jarjestoarvioinnin-ilmansuuntia/arvioinnin-tiedonkeruun-menetelmia/swot-analyysi.html>
- Owal Group 2021. Selvitys koronan vaikutuksista STEAavustuksilla rahoitettuun toimintaan. Viitattu 27.2.2022. <https://www.stea.fi/wp-content/uploads/2021/09/Selvitys-koronan-vaikutuksista-STEAvustuksilla-rahoitettuun-toimintaan-2020.pdf>
- Peda.net-kouluverkko 2022. Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi. Viitattu 31.8.2022. <https://peda.net/heinavesi/hein%C3%A4veden-lukio/oppiaineet2/terveystieto/te-3-syksy-2017/tl:file/download/ac1d6484eef3eb700d79b03bd91cae1dbaf070a/Tutkimuksen%20luotettavuus%20ja%20arviointi.pptx>
- Peltosalmi, Juha & Eronen, Anna & Haikari, Janne & Laukkarinen, Matti & Litmanen, Tapio Londén, Pia & Ruuskanen, Petri 2020. Järjestöbarometri 2020. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Viitattu 12.4.2022. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2020/09/2020-10-02-SOSTE-julkaisu-Jarjestobarometri-2020.pdf>
- Päijät-Hämeen vapaaehtoistoiminnan verkosto. Vapaaehtoistoiminnan määritelmä. Viitattu 20.4.2022. <http://www.phvapaaehtoistoiminta.fi/vapaaehtoistoiminnan-maaritelma/>
- Roivas, Marianne & Karjalainen, Anna Liisa 2013. Sosiaali- ja terveysalan viestintä. Helsinki: Edita
- Saarela, Essi 2022. VS: Opparin kommentit. Email essi.saarela@tukipilari.fi 6.7.2022
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.5.2022. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_1.html
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2022. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 31.8.2022. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2_2.html
- Sosiaali- ja terveyshuollon ja pelastustoimenuudistus 2022a. Mikä sote-uudistus? Viitattu 10.4.2022. <https://soteuudistus.fi/uudistus-lyhyesti->
- Sosiaali- ja terveyshuollon ja pelastustoimenuudistus 2022b. Järjestöt. Viitattu 10.4.2022. <https://soteuudistus.fi/jarjestot>
- SOSTE 2020. Sosiaali- ja terveysjärjestöt Suomessa. Viitattu 3.5.2022. <https://www.soste.fi/sote-jarjestot/sosiaali-ja-terveysjarjestot-suomessa/>
- SOSTE 2022a. Mitä sote-järjestöt tekevät. Viitattu 3.5.2022. <https://www.soste.fi/sote-jarjestot/mita-sote-jarjestot-tekevat/>
- SOSTE 2022b. Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta ei selviä haasteistaan ilman sote-järjestöjä. Viitattu 3.5.2022. <https://www.soste.fi/hyvinvointitalous/suomalainen-hyvinvointiyhteiskunta-ei-selvia-haasteistaan-ilman-sote-jarjestoja/>
- SOSTE 2022c. Viestinnän tehtävät. Viitattu 8.6.2022. <https://www.soste.fi/jarjestoopas/viestinnan-tehtavat/>

- SOSTE 2022d. Verkostojohtaminen. Viitattu 8.6.2022. <https://www.soste.fi/jarjestoopas/verkostojohtaminen/>
- Suomen kotiseutuliitto 2022a. Viitattu 25.4.2022. <https://kotiseutuliitto.fi/tietopankki/yhdistykset-ja-kunnat-kulttuurikumppaneina/toimivaa-yhteistyota/mista-rakentuu-hyva-yhteistyoy/>
- Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Osallisuuden edistämisen mallit. Vapaaehtoistoimintaa järjestämällä ja tukemalla voidaan lisätä osallisuutta. Viitattu 20.4.2022. <https://thl.fi/fi/web/osallisuuden-edistamisen-mallit>
- TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry, Vitec Avoine Oy & Viestintä-Piritta Oy 2020. Järjestödigikarttoitus 2020. Viitattu 8.8.2022. <https://bin.yhdistysavain.fi/1602444/RLxT2GAXhiJtdkK7SmCo0UonzP/J%C3%A4rjest%C3%B6digi-karttoitus%202020.pdf>
- Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Viitattu 20.5.2022. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Tukipilari 2022a. Mikä ihmeen Tukipilari? Viitattu 29.3.2022. <https://www.tukipilari.fi/tukipilari/>
- Tukipilari 2022b. Vuoden palautteiden koonti 2021. Tämä tiedosto on Tukipilarin hallussa. Viitattu 9.5.2022.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 31.8.2022. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Turku, Jani 2021. Mitä fasilitointi on? Viitattu 17.8.2022. <https://ideapakka.fi/blogi/mita-fasilitointi-on/>
- Valtioneuvos 2019:12. Verkostojohtamisen opas 2019. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2019:12. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 2.5.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161513/VNK_12_19_Verkostojohtamisen_opas.pdf
- Valtiovarainministeriön raportti 39/2015. Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuriapu – kaikki käy. Vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota ja toiminta edellytysten kehittämistä selvittävän työryhmän loppuraportti. Viitattu 20.4.2022. <https://oikeusministerio.fi/loppuraportti>
- Vertaistalo 2020a. Mitä on vertaistuki? Viitattu 17.5.2022. <https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta/mit%C3%A4-on-vertaistuki>
- Vertaistalo 2020b. Mitä vertaistuesta saa? Viitattu 17.5.2022. <https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta/mit%C3%A4-vertaistuesta-saa>
- Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto 2022. Menetelmäopastuksen tietovaranto. KvaliMOTV. Viitattu 1.3.2022. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_1.html
- Wivolin, Satu 2019. Millä perusteella kyselytutkimus on edustava eli voinko luottaa tuloksiin? Viitattu 24.8.2022. <https://www.teetutkimus.fi/blogi/milla-perusteella-kyselytutkimus-on-edustava-eli-voinko-luottaa-tuloksiin>

Haastattelut:

Hirsimäki, Annemari & Vainiopää, Sirkku 2022. vapaaehtoistoiminnankoordinaattori & palveluneuvoja, OLKA-Satasairaala. Teams-haastattelu 30.3.2022.

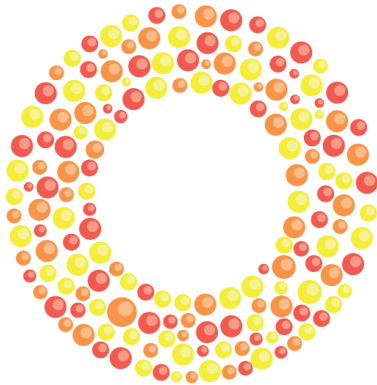
Kulmala, Tarja 2022. OLKA-koordinaattori, OLKA-Seinäjoki. Teams-haastattelu 5.4.2022.

Kähkönen, Susanna 2021. Toiminnanjohtaja, Tukipilari. Kuopiossa 6.10.2021.

Vartiainen, Juuso 2022. OLKA-vapaaehtoistoiminnankoordinaattori, OLKA-Kuopio. Kuopiossa 23.2.2022

LIITTEET

Liite 1 Kyselyn saatekirje

OLKA[®]

Hei yhdistyksen edustaja!

Olen Samja Mykkänen ja opiskelen Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhteistopedagogiksi.

Opinnäytetyöni tilaajana toimii Tukipilari ja se toteutetaan OLKA-toimintaan. Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää ja tiivistää yhdistysten ja OLKAN välistä yhteistyötä sekä kartoittaa yhteistyötä tukevia asioita ja yhteistyömuotoja.

Teille on lähetetty kysely, joka koskee yhdistysten ja OLKAN (Kuopio) välistä yhteistyön kehittämistä.

Kysely on lähetetty OLKA Kuopion sähköpostilistalla oleville yhdistyksille. Kysely kuuluu osaksi opinnäytetyötäni (Humanistinen ammattikorkeakoulu).

Kysely toteutetaan ajalla 31.5.-14.6.2022

Opinnäytetyössä kyselyyn osallistujien yksityisyys säilytetään, joten opinnäytetyön tekstissä osallistuminen tehdään tunnistamattomaksi.

Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja, ainoastaan yhdistyksen tietoja.

Lisää henkilötietojen käsittelytoimista:

Seloste-henkilötietojen-käsittelytoimista.docx

Pyydän teitä ystävällisesti vastaamaan kyselyyn, jotta saamme arvokasta tietoa yhteistyön kehittämiseen.

Kyselyn vastausaika on noin 10–15 minuuttia.

LINKKI KYSELYYN

Kyselyyn tai opinnäytetyöhön liittyvissä asioissa voitte olla yhteydessä Samja Mykkäseen
samja.mykkanen@humak.fi

Kiitos vastauksestasi!

Liite 2 Kysely

Yhdistysyhteistyön kehittäminen OLKA-toiminnassa

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Kysely koskee yhdistysten ja OLKAN (Kuopio) välistä yhteistyön kehittämistä. Se kuuluu osaksi Samja Mykkäsen opinnäytetyötä (Humanistinen ammattikorkeakoulu). Opinnäytetyön tilaajana toimii Tukipilari ja se toteutetaan OLKA-toimintaan. Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää ja tiivistää yhdistysten ja OLKAN välistä yhteistyötä sekä kartoittaa yhteistyötä tukevia asioita ja yhteistyömuotoja.

Kysely toteutetaan ajalla 31.5.-14.6.2022.

Osallistujien yksityisyys säilytetään, joten opinnäytetyössä osallistuminen kyselyyn tehdään tunnistamattomaksi.

Kyselyn vastausaika on noin 10-15 minuuttia.

Yhteistyön nykytila

1. Suostun osallistumaan opinnäytetyössä toteuttettavaa tutkimukseen *

- Kyllä
- En

2. Yhdistyksesi *

3. Roolisi yhdistyksessä

4. Onko yhdistyksesi tehnyt yhteistyötä OLKAN (Kuopio) kanssa? *

- Kyllä
- Ei

5. Millaista yhteistyötä?

- teemapäivät
- esitteet OLKA-pisteellä
- vapaaehtoiset
- yhteisiä tapahtumia tai koulutuksia
- Toivo-sovellus tai Vertaistalo
- muu, mikä? _____

6. Kuinka usein yhteistyötä on ollut viimeisen vuoden aikana?

- viikottain
- kuukausittain
- pari kertaa vuodessa
- ei ollenkaan

7. Miten tyytyväinen yhdistyksesi on ollut yhteistyöhön Kuopion OLKAN kanssa?

Yhteistyön ja yhteistyömuotojen kehittäminen

8. Mitä asioita yhdistyksesi kaipaa OLKAlta (Kuopio) yhteistyön tueksi?

- yleisesti tietoa OLKA-toiminnasta
- tietoa yhteistyömuodoista
- OLKAN aktiivista yhteydenpitoa ja viestintää
- kasvokkaisia kohtaamisia OLKAN henkilökunnan kanssa
- infotilaisuuksia ja yhteistyön kehittämispajoja
- muuta, mitä? _____

9. Mitkä asiat tukevat yhdistykseni ja OLKAN (Kuopio) yhteistyötä? *

10. Mikä on yhdistyksesi motivaatio tehdä yhteistyötä OLKAN (Kuopio) kanssa? *

11. Jos mikään ei olisi rajana tai esteenä, millaisia yhteistyömuotoja

yhdistykselläsi ja OLKalla (Kuopio) voisi olla? *

12. Onko nykyisiä yhteistyömuotoja tarvetta kehittää? *

- Kyllä
- Ei

13. Jos vastasit kyllä; miten nykyisiä yhteistyömuotoja tulisi kehittää?

14. Miten OLKA (Kuopio) voisi tukea ja kehittää yhdistyksesi ja sairaalan (KYS) välistä yhteistyötä?

Viestintä, vuorovaikutus ja verkostoituminen

15. Minkä viestintäkanavan kautta OLKA (Kuopio) tavoittaa yhdistyksesi parhaiten? *

- sähköposti
- Facebook
- Instagram

- kotisivut
- kasvokkain
- muu, mikä? _____

16. Miten usein toivoisitte OLKAN (Kuopio) viestivän yhdistyksellesi? *

- viikottain
- kuukausittain
- tarvittaessa, vain yhdistystäni koskevilla asioilla

17. Miten usein OLKAN (Kuopio) tulisi koota yhteistyöyhdistykset yhteen? *

- kuukausittain
- muutaman kerran vuodessa
- kerran vuodessa
- ei tarvetta yhteen kokoamiselle

18. Onko jotain muuta, mitä tulisi ottaa huomioon yhdistyksesi ja OLKAN (Kuopio) yhteistyötä kehittäessä?

Liite 3 Kehittämispajan saatekirje

OLKA-toiminnan kehittäminen

10.05.2022 KUOPIO klo 9–11.30

Ilmoittautumislinkki: [LINKKI](#)

Ilmoittauduthan viimeistään 05.05.2022

Tilaisuus järjestetään:

Tukipilarin kokoontumistilassa Kirjastokatu 5 A 1 70100 KUOPIO

Tervetuloa kehittämään toimintaa ja OLKAN sekä yhdistystenvälistä yhteistyötä

Aamupäivän tarkoituksena on yhdessä keskustella ja ideoida, miten OLKA-toiminta palvelisi entistä paremmin yhdistyksesi tarpeita. Keskustelun kautta kirkastetaan OLKA-toimintaa ja pohditaan yhdessä, miten sitä voisi kehittää. Kehittämispaja kuuluu osaksi Samja Mykkäsen (Humanistinen ammattikorkeakoulu) opinnäytetyötä. Osallistujien yksityisyys säilytetään, joten tekstissä osallistuminen tehdään tunnistamattomaksi.

Toivon osallistujilta avointa keskustelua ja nostetaan esille hullutkin ideat!

Mukaan mahtuu 10 osallistujaa. Paikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä.

Tukipilari tarjoaa osallistujille kahvit ja pientä purtavaa.

Lisätietoa tilaisuudesta saat:

Samja Mykkänen

samja.mykkanen@humak.fi

Liite 4 Kehittämispajan mainos

 OLKA®

TERVETULO A
KEHITTÄMÄÄN
TOIMINTAA

YHDISTYSYHTEISTYÖ

<p>10.5.2022</p> <p>9 - 11.30</p> <p>TUKIPILARIN KOKOONTUMISTILA</p>	<p>Mitä on OLKA-toiminta ja miten se palvelisi entistä paremmin yhdistyksesi tarpeita. Aamupäivän aikana kirkastetaan ja kehitetään yhdessä OLKA-toimintaa. Osallistujille tarjolla kahvitarjoilu ja pientä purtavaa.</p> <p>Ilmoittautumislinkki: https://forms.gle/v3UQuJKTCnvAURS79 Ilmoittauduthan viimeistään 05.05.2022</p> <p>Kehittämispaja kuuluu osaksi Samja Mykkäsen opinnäytetyötä.</p>
--	--

SAMJA.MYKKANEN@HUMAK.FI

Liite 5 Seloste henkilötietojen käsittelystä

Yleistä

Tämä on opinnäytetyötä varten tehty seloste opinnäytetyön tekemiseen liittyvien henkilörekisteritietojen käsittelytoimista. Selosteen on tehnyt opinnäytetyön tekijä.

1. Opinnäytetyön tekijä ja rekisterinpitäjä

Opinnäytetyön tekijä: Samja Mykkänen

Opinnäytetyön ohjaaja: Outi Väyrynen

Opinnäytetyöhön liittyvien, henkilötietoja* sisältävien rekisterien rekisterinpitäjänä toimii opinnäytetyön tekijä, ellei tässä dokumentissa muuta mainita. Mikäli opinnäytetyössä käsitellään henkilötietoa, toimivat muut opinnäytetyön tekemiseen osallistuvat henkilöt henkilötiedon käsittelijöinä rekisterinpitäjän lukuun. Mikäli henkilötiedon käsittelyyn osallistuu ulkopuolinen taho, tulee rekisterinpitäjän huolehtia sen ohjeistuksesta henkilötiedon käsittelyssä.

* Henkilötietoja ovat kaikki sellaiset dokumentit, jotka sisältävät yksilön tunnistamiseen johtavia suoria tai epäsuoria tunnisteita. Tällaisia ovat mm. erilaiset lomakkeet, joissa on henkilön nimi. Myös haastattelun ääni- tai videotallenne ja sen auki kirjoitettu versio (litteraatti) yksilöi henkilön eli on henkilötieto. Epäsuorilla tunnisteteilla tarkoitetaan sitä, että yksilön voi tunnistaa vaikkapa iän, sukupuolen, asuinpaikan, haastattelusisällön yksityiskohtien tai edellä mainittujen tekijöiden yhdistelyn perusteella. Lisätietoja henkilörekisteristä ja siitä, millaisissa tapauksissa se syntyy, löytyy osoitteesta www.tietosuoja.fi.

2. Yhteishankkeena tehtävän opinnäytetyön osapuolet ja vastuunjako

Ei ole yhteishanke

3. Opinnäytetyön vastuullinen johtaja tai sitä vastaava ryhmä

Opinnäytetyöstä vastaa sen tekijä. Tilaaja antaa puitteet ja suunnan opinnäytetyölle. Opinnäytetyön ohjaaja ohjaa työtä ja tukee sen tekemistä omalta osaltaan siten, että työ täyttää opinnäytetyölle asetetut vaatimukset.

4. Oppilaitoksen tietosuojavastaavan yhteystiedot

security@humak.fi

5. Opinnäytetyön suorittajat

Samja Mykkänen

6. Yhteyshenkilö opinnäytetyöhön liittyvää rekisteriä koskevissa asioissa

Opinnäytetyöhön liittyvissä asioissa yhteyshenkilö on ensisijaisesti opinnäytetyön tekijä ja hänen lisäksi tarvittaessa myös opinnäytetyön ohjaaja. Tekijä Samja Mykkänen: samja.mykkanen@humak.fi

Opinnäytetyön ohjaaja Outi Väyrynen: outi.vayrynen.humak.fi

Tietoturva- ja tietosuoja-asioissa voi ottaa yhteyttä Humakin tietosuojatoimiston osoitteeseen: security@humak.fi.

7. Opinnäytetyöhön liittyvän rekisterin nimi, luonne ja opinnäytetyöprosessin kesto

Opinnäytetyön nimi: Yhdistysyhteistyön kehittäminen OLKA-toiminnassa

Kertatutkimus Seurantatutkimus

Opinnäytetyön kesto aika (kuinka kauan henkilötietoja käsitellään):

mistä mihin 20.5.2022 30.9.2022

8. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Kyselyssä ei kerätä henkilöiden nimitietoja. Opinnäytetyön tavoite on edistää ja kehittää yhdistysten ja OLKAN välistä yhteistyötä. Tämän takia on tarpeellista kerätä yhdistyksen nimi, jotta voidaan kartoittaa yhteistyötä tekevät ja yhteistyöstä kiinnostuneet yhdistykset.

9. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittelyn peruste on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen artikla 6 tai artikla 9.

rekisteröidyn suostumus

- rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen
- yleistä etua koskeva tehtävä/rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttö
- tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen
- yleisen edun mukainen arkistointitarkoitus, tieteellinen tai historiallinen tutkimus, tilastointi

10. Mitä henkilötietoja tutkimusaineisto sisältää

Yhdistyksen yhteystiedot: yhdistyksen nimi ja vastanneen rooli yhdistyksessä (ei pakollinen). Kysely lähetetty OLKAN sähköpostilistalla oleville.

11. Mistä lähteistä henkilötietoa kerätään

Kysely

12. Tietojen siirto tai luovuttaminen

Tarvittaessa opinnäytetyön ohjaaja ja tilaaja

13. Automatisoitu päätöksenteko

Automaattisia päätöksiä tai profilointia ei tehdä.

14. Henkilötietojen suojauksen periaatteet

Korkeakoulu vastaa omalta osaltaan tutkimuksen tekijälle tarjottujen välineiden ja ympäristöjen tietoturvallisuudesta. Opinnäytetyön tekijä käsittelee henkilötietoa yksityisyyden suojaa kunnioittaen.

- Haastattelut tallennetaan oppilaitoksen tietoturvalliseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla.
- Haastattelut litteroidaan ja litteraatit tallennetaan oppilaitoksen tietoturvalliseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla.

Henkilötietoja sisältävät kyselyn vastaukset tallennetaan oppilaitoksen tietoturvaloiseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla.

Tutkittavan suostumus -lomakkeet tallennetaan oppilaitoksen Wihi-järjestelmään, jossa niihin on pääsy opinnäytetyön tekijän ja ohjaajan sekä opinnäytetyökoordinaattorin lisäksi Wihin hallinnoijalla.

Muu, mikä: Tiedot tallennetaan oppilaitoksen tietoturvaloiseen nettiympäristöön.

Muu, mikä: Tarvittaessa niistä voidaan keskustella opinnäytetyön ohjaajan ja tilaajan kanssa

15. Henkilötietojen käsittely opinnäytetyöprosessin päättymisen jälkeen

Opinnäytetyöhön liittyvät aineistot hävitetään

Opinnäytetyöhön liittyvät aineistot arkistoidaan pysyvästi tutkimusarkistoon

Suostumuslomakkeet arkistoidaan pysyvästi oppilaitoksen opinnäytetyöarkisto Wihin

Tutkimuslupa arkistoidaan pysyvästi oppilaitoksen opinnäytetyöarkisto Wihin

16. Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa antamansa suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen.

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus Tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Rekisteröidyn EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaisista oikeuksista voidaan poiketa opinnäytetyössä seuraavin suojatoimin:

1. Henkilötietojen käsittely perustuu tutkimussuunnitelmaan.
2. Tutkimuksella on vastuuhenkilö tai siitä vastaava ryhmä.

3. Henkilötietoja käytetään ja luovutetaan vain historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille.

4. Jos tutkimuksessa käsitellään tietosuoja-asetuksen artiklan 9 kohdassa 1 (erityiset henkilötietoryhmät) ja artiklassa 10 (rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvät henkilötiedot) tarkoitettuja henkilötietoja, niin em. kohtien 1–3 noudattamisen lisäksi tulee tehdä tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukainen tietosuojan vaikutustenarviointi ja toimittaa se tietosuojavaltuutetun toimistoon 30 päivää ennen tutkimuksen aloittamista.

Seuraavista rekisteröidyn EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista oikeuksista poiketaan tässä tutkimuksessa:

Rekisteröidyn oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot (artikla 15).

Rekisteröidyn oikeus tietojensa oikaisemiseen (artikla 16).

Rekisteröidyn oikeus tietojensa poistamiseen (artikla 17). Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää tai vaikeuttaa käsittelyä.

Rekisteröidyn oikeus käsittelyn rajoittamiseen (artikla 18).

Rekisteröidyn oikeus vastustaa henkilötietojensa käsittelyä (artikla 21).

Tuotos: Opas videolle – ”Yhdistykset OLKA-toiminnassa

Videon alustava käsikirjoitus

01

OLKA-toiminta

Alussa OLKAn työntekijät kertovat lyhyesti mitä OLKA-toiminta on, yhteistyömuodoista ja esittelevään Kuopion OLKA-pisteet. Taustalla näkyy äänettömästi aitoa toimintaa ja kohtaamisia kuvaavustavat huomioiden.

02

Hyötynäkökulma

Nostetaan esille millaisen lisäarvon OLKA-toiminta tuo yhdistyksille:

- toimintaa tehdään sairaalassa, lähellä potilasta
- järjestöt ovat osana potilaan hoitopolkua
- tuo monipuolisuutta toimintaan
- edistää hakeutumista järjestöjen toimintaan
- lisää näkyvyyttä

03

Yhteistyö

Video tehdään yhteistyössä yhdistysten kanssa. Tämä osio suositellaan suunnittelemaan yhdessä. Tämä tukee yhteistyötä, yhteisöllisyyttä ja antaa yhdistyksille mahdollisuuden vaikuttaa. Yhdistykset nostavat videossa esille mitä OLKA-toiminta on heille antanut. Videossa esiintyminen tukee yhdistyksen näkyvyyttä.

04

Lisätietoa

Videon loppuun nostetaan esille, että OLKA-toimintaa voidaan yhdessä suunnitella vastaamaan paremmin alueen, kohderyhmän ja yhdistyksen tarpeita. Lopussa rohkaistaan yhteydenottoon, liitetään OLKAn työntekijöiden yhteistiedot ja minkä asian tiimoilta kehenkin voi olla yhteydessä.

Ota huomioon!

Pilko

Jos suunnitteluvaiheessa huomataan, että sisältöä on paljon, kannattaa se jakaa useammalle videolle.

Kohdenna

Huomioi videoissa kenelle se on kohdennettu ja mikä on oleellisin viesti.

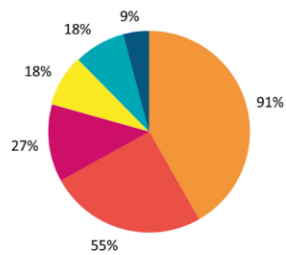

Mieleenpainuva

Videon tulee olla selkeä, mutta visuaalisesti kiinnostava, jotta sillä saadaan haluttu vaikutus.

Jakelukanavat

Minkä viestintäkanavan kautta OLKA (Kuopio) tavoittaa yhdistyksesi parhaiten?

■ sähköposti ■ Facebook ■ Instagram ■ kotisivut ■ kasvokkain ■ muu, mikä?

Sähköposti

Tulosten perusteella sähköposti on ensisijainen jakelukanava.

Monikanavaisuus

Ota huomioon, että video kuitenkin toimii eri alustoilla. Tällöin sitä voidaan tarvittaessa käyttää muissa somekanavissa.

Säännöllisyys

Jaa videoita säännöllisesti ja suunnitelmallisesti.

Jaettava

Tee videosta vaikuttava, jota halutaan jakaa. Mahdollista videon helppo jaettavuus sosiaalisen median kanavissa.

Lopuksi

Kuvaaminen

Kuvataanko video OLKAn toimesta vai olisiko mahdollista hyödyntää KYSin videokuvaaja tai tehdä se kouluyhteistyönä.

Editointi

Videon kuvaaminen yhdellä kertaa on mahdotonta, joten kuka editoi ja tekstittää videon.

Hyödyntäminen

Oppaassa nousseita asioita ja osasisältöä voidaan hyödyntää muiden videoiden teossa.

